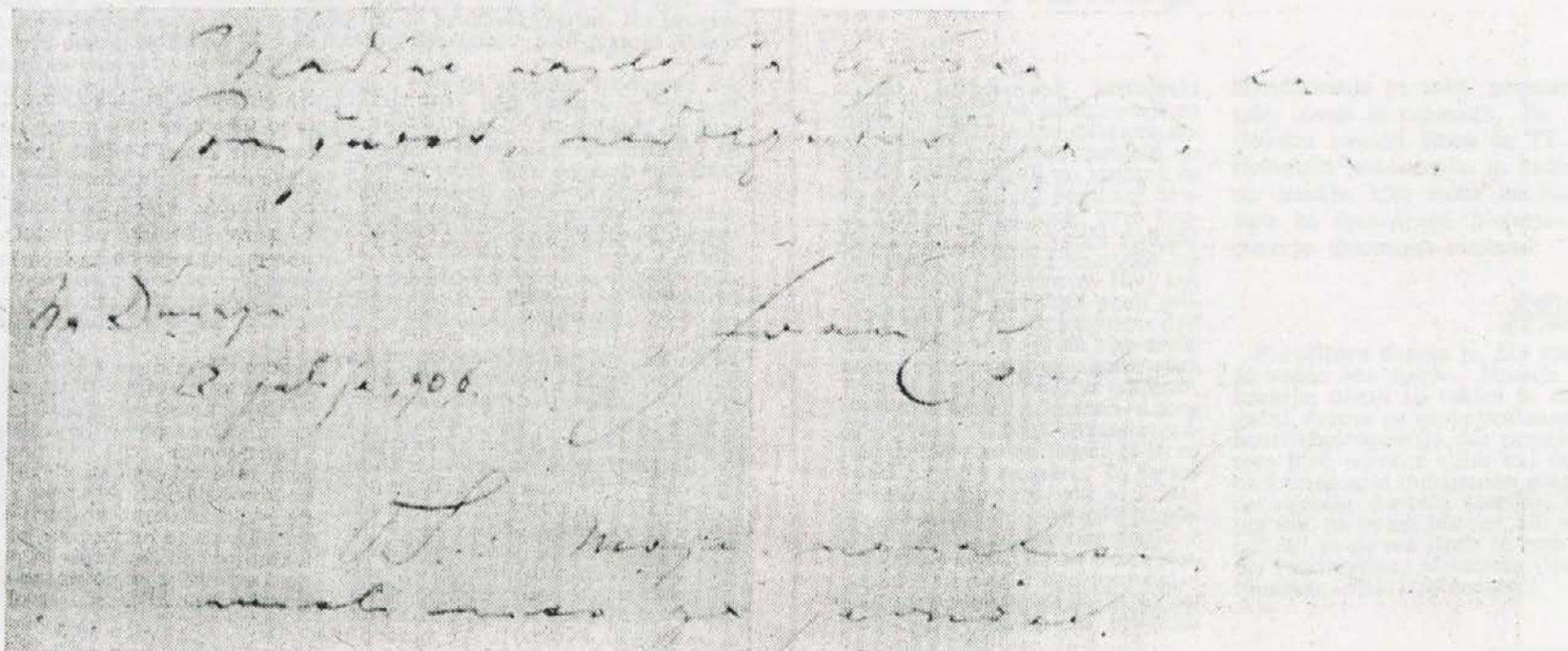

mladine najlepša lepota je ta: ponižnost, nedolžnost, pa žlahtnost srca

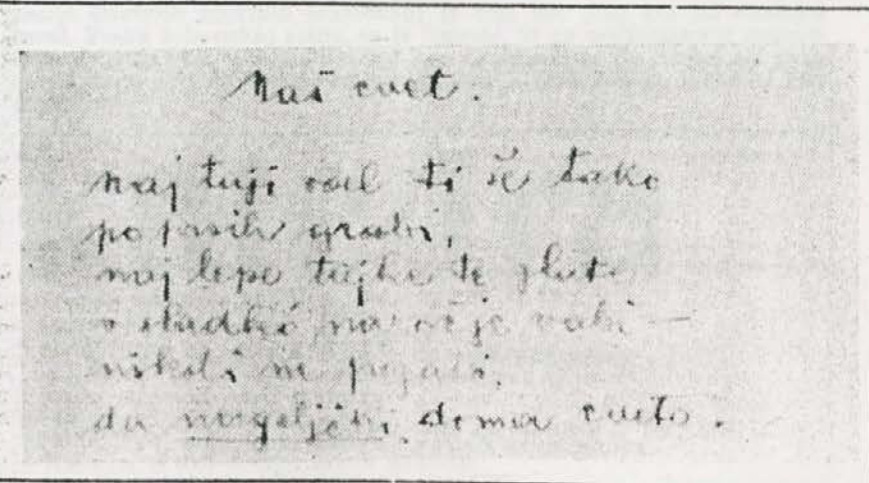
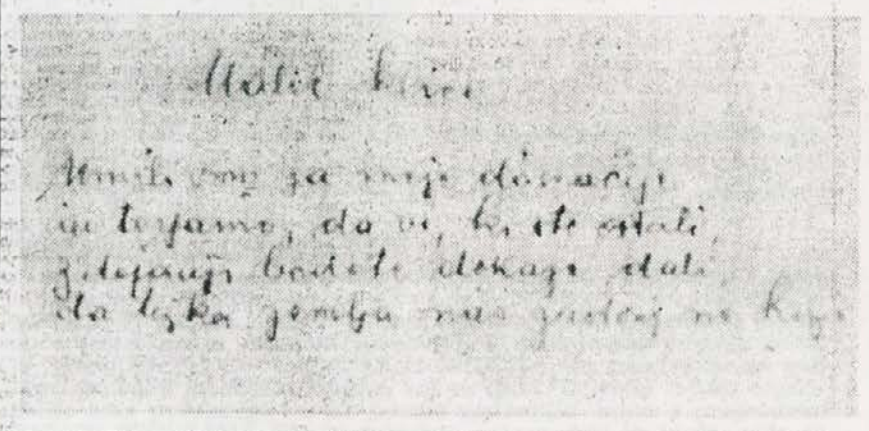
Iz spominske knjige generala Maistra

Ivan Cankar

Katedra

MARIBOR
LETNIK IX.
ŠT. 5
25. 11. 1968

VELICASTEN JE BIL ZBOR NA TRGU SVOBODE, VELICASTEN IN TUDI PRETRESLJIV JE BIL POGLED NA STARCKE, KI SO PRED PETDESETIMI LETI, KOT MLADI FANTJE, UTRUJENI PO DOLGI PRVI SVETOVNI MORJI PRISLI DOMOV, SE ODZVALI POZIVU »SLOVENCA« IN ZOPET PRIJELI ZA OROZJE, DA DOBE TISTO, O CEMER SO NJHOVI DEDJE SANJALI DOLGO TISOČ LETJE.

DVE TAKO RAZLIČNI MANIFESTACIJI SLOVENSTVA. TISTA, PRED PETDESETIMI LETI, Z OROZJEM V ROKAH, KRVAVA IN VELICASTNA V VELIKIH NAPORIH, DA BI SE ZDRUZIL IN DOBIL SVOJE MEJE NAROD, KI SO MU SKUSALI TISOČ LET DOKAZOVATI, DA NI IN DA NE MORE BITI SAMOSTOJEN. NIHCE NAM NI TAKRAT PONUJAL SVOBODE, SAMI SMO SI JO MORALI VZETI. NAJSVETLEJSI LIK TEDANJEGA ČASA JE BIL GENERAL MAISTER, VELIK RODOLJUB, PESNIK IN VOJAK, KI JE EDINI REALNO PRESODIL, DA BO NASE TISTO, KAR SI BOMO SAMI VZELI. RES KRVAVA IN JUNASKA JE BILA MANIFESTACIJA SLOVENSTVA JESEN 1918.

manifestirajmo slovenstvo

JESEN 1968. PETDESET LET SVOBODE IN ZIVLJENJA SLOVENSKEGA LJUDSTVA. TODA, ALI SMO DANES BOLJ SLOVENCİ KOT PRED PETDESETIMI LETI IN SE PREJ? SAJ SMO SE CELO BALI POCASTITI DAN SVOBODE LASTNEGA LJUDSTVA. ALI SE NAM NE ZDI, DA VČASIH SAMI NACENJAMO SVOJO SUBSTANCO? ALI BI NAJ ZARADI SOSEDNJE DEZELE DALI PROSLAVI DRUGACEN POUK, KAKOR SI JO ZASLUŽI? RES JE, SVOBODNI SMO ZE PETDESET LET, TODA VČASIH SE MI DOZDEVA, DA SMO VČASIH SE VEDNO HLAČCI. BOLJ PONOSNI, DA SMO SLOVENCİ, SMO BILI PRED PETDESETIMI LETI IN SE PREJ, KAKOR SMO DANES. NE BOM GOVORIL O KLECEPLAZENJU SLOVENCEV PRED TUJCI, O HLAČEVSKIH POK. ONIH. DANES SLOVENSTVA PRAKTICNO NE MANIFESTIRAMO VEČ. KJE SO TABORI, SREČANJA IN MANIFESTACIJE SLOVENCEV? RES JE, DANES SMO SVOBODNA DEZELA, VENDAR OD ČASA DO ČASA TO POKAZATI IN MANIFESTIRATI JE TUDI NASHA DOLŽNOST.

NIKOLA SOSTARIČ

Maistrovi posvetili

bruci (ni)so praznovali

Pretekli teden so po zaslugi odbora zveze študentov tudi bruci prišli do veljave. Če ne vsi, pa vsaj nekateri. Predvsem tisti, ki so športniki. Na tem področju se je še najbolj čutilo, da je brucovski teden. Na programu smo imeli še risanje na pločnikih, prireditve pod geslom »Malo kulture za bruce« in brucovski ples.

Začelo se je v ponedeljek. Pred modno hišo je skupina študentov PA ustvarila nekaj karikatur, opremljenih z gesli. Naš časopis je postavil svojo mizico z izvodi Katedre in škatlico za denar. Mimoidoči so se v gruclah ustavljali pred poslikanimi pločniki in mimogrede vzeli tu in tam kakšen izvod Katedre, škatlico pa so prav tako mimogrede spregledali. Toda slikanje po pločnikih lahko vseeno ocenimo uspešno.

Nekaj skromnih in neokusnih lepakov bi naj opozorilo novepečene lastnike indeksov, da bodo zvečer lahko dobili nekaj prepotrebne kulturne hrane v kazinski dvorani. Jasno je, da nihče ni mislil, da bodo v kazinski delili pravo pravcato »dunajsko hrano«, sicer obisk ne bi bil tako slab. Prizadevni člani kulturno umetniškega društva Student so pripravili nekaj solidnih točk. Na žalost režija ni bila ravno najboljša. Toda to

Foto B. Cerin

ni tako pomembno, moti nas lahko obisk. V dvorani je bilo poleg nastopajočih točno petdeset (!) ljudi. Na prste ene roke pa bi lahko našli prisotne bruce. Temu je nekoliko botrovala slaba propaganda, toda kljub temu se kaj takega ne bi smelo dogoditi. Čemu ves trud in potrošena sredstva, če pa ni efekta?

V množici raznoraznih tednov smo tako preživeli tudi »brucovskega«. Kaj lahko zapišemo kot sklep vsega, kar se je oziroma kar se bi naj zgodilo v brucovskem tednu? Sam program ni obetal nič posebnega. Velika škoda je, da je odpadel razgovor o vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev, kajti edino ta prireditev bi lahko bila na dostojni ravni. Organizator, odbor ZS MVZ, pravi, da so opovedali sodelovanje povabljeni iz Celovca in Trsta. Nekateri pa namigujejo celo na to, da so se vmešale »višje sile« ter vplivale na odpoved razgovora, češ da jim ni pogodu sodelovanje našega radikalnega rojaka iz Trsta, Borisa Pahorja. Kdo bi vedel? Odbor zagotavlja, da bo razgovor v decembru. In verjamemo jim!

Od napovedane tribune »O vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev« so ostali samo domiselni lepaki.

Brucovski teden smo si zamislili nekoliko drugače. Širša javnost sploh ni občutila brucovskega tedna. Vzrok je predvsem v slabi reklami (lepaki so bili dani na svetlo šele drugi dan brucovskih prireditev) in zelo slabo sestavljenem programu prireditev. V dobesednem pomenu je bil to **SPORTNI TEDEN NEKATERIH BRUCOV**. Na vsak način se tudi bruci zanimajo še za kaj drugega kot za šport. Če se že lotimo organizacije česa podobnega, se ne smemo zadovoljiti samo s programom **ZARADI PROGRAMA**. Res je potrebno mnogo dela in truda, toda če se spustimo v delo, naredimo tako, da bo v redu. Nekoliko so krivi tudi bruci sami. Primer je prireditev v kazinski dvorani. Tudi organizacija številnih športnih tekmovanj je bila vse prej kot na dostojni ravni. Vsaka šola nekaj stane, to je izgovor, ki ga organizatorji uporabljajo že nekaj let nazaj. Raje nič kot diletantstvo. Da, bruci so praznovali, toda bolj na papirju ali s kozarcem v roki. Škoda, lahko bi bilo drugače!

Katedra

LISTI MARIBORSKIH ŠTUDENTOV IZDAJA ODBOR ZS MVZ

KATEDRO UREJA UREDNIŠKI ODBOR:
OLGA CERIC, DRAGO JANČAR, IVO RUDOLF,
BRACO ZAVRNIK, JANEZ GUJI, BOGO CERIN (FOTOREPORTER)
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO JANČAR
TEHNIČNI UREDNIK: MARJAN ZMAVC
SEKRETAR: ERVIN HARTMAN
UREDNIŠTVO IN UPRAVA: ŠTUDENTSKI DOM, OB PARKU 5 — TEL. 22 004 —
CENA IZVODA 50 PAR (LETNA NAROCNINA 10 ND. ZA USTANOVE
IN PODJETJA 15 ND) — ZIRO RACUN 518-678-548
NENAROCENIŠI SLIKI IN ROKOPISOV NE VRACAMO
TISK: CP MARIBORSKI TISK

skozi pe riskop

Težko pričakovani brucovski ples! Vstopnice v predprodaji so obetale nabito polno dvorano doma JLA. Z nezadovoljstvom so Rdeči dečki udarili po strunah in že so prvi, najbolj pogumni bruci, zdrseli po parketu. Prve kaplje (beri: curki, pozneje potoki) žlahtnega Traminca so stekle po grlih žejnih (ne)brucov. Bolj kot so se kazalci pomikali proti polnoči, bolj se je temperatura dvigala. Končalo se je na vso srečo še kar v redu. Dva orkestra, eden je igral zastonj, drugi za honorar, sta bila temu primerno dobra oziroma zanič. Napovedani zvezdnik (Edvin) se na žalost ni in ni hotel pojaviti na odru. To je nepremišljena poteza, saj bi si lahko nabral novih oboževalk in njegova plošča bi šla uspešneje v prodajo. Po pravilu so bruci pravočasno zapustili dvorano nekoliko prej kot vsi ostali, ki so nadaljevali za zabavo do zgodnjih jutranjih ur.

Pred kratkim so izvedli v čitalnici VTS v Mariboru kontrolo izkaznic in istočasno pobrali članarine za tekoče študijsko leto. V pičlih nekaj minutah se je število študentov v čitalnici zmanjšalo na polovico (finančni položaj študentov je zelo kritičen, kajne!!).

V zagrebškem Studentskem listu je izšel članek z naslovom **Kreditu** po »republiškem državljanstvu«. Avtor sestavka podpira sklep predsedstva Zveze študentov Jugoslavije, ki je sklenilo protestirati in ukreniti vse potrebno, da bi Slovenija še naprej dajala kredite študentom iz drugih republik. Studentskemu listu in Tomažu Kšeli, ki je pisal o tem vprašanju v prejšnji številki Katedre, bomo obširno in argumentirano odgovorili ter pojasnili stališča odbora zveze študentov v prihodnji številki.

Na tiskovni konferenci Kataloga v Ljubljani je bilo na trenutke prav zabavno. Po pločniku in stopnicah, ki peljejo v uredništvo Tribune, so bile razstresene risbe; v prostorih kjer, naj bi bila tiskovna konferenca, so sežigali kadila, delili so uredniške koncepte, razmnožene na ciklostil, Chubby je obiskovalcem potiskal v roke članek (tudi ciklostiran), ki mu ga niso hoteli objaviti v Delu, Tomaž Salamun je bral svoje nove pesmi (Vidmar je bil not potlačen, Vidmar je bil kvartopirec, Zakaj nisem Kidrič itn.), Matjaž Hanžek je organiziral licitacijo pesmi... Katalogov sestanek je bil kar zabaven.

Miroslav Slana še kar naprej rovari po TT-ju. Tokrat se je lotil celo Forstneriča in Hartmana z očitkom, da zganjata v Mariboru despotizmu, da je Forstnerič eksponent odbora ZS MVZ, da drži urednika Katedre v šahu itn.

Natolcevanja so tako prozorna, tako uboga in umazana, da se človeku zasmili Slana in TT in slovenska publicistika in kulturno ozračje, kjer vlada konjunktura za špekulante, bleferje in pazerje. Quousque tandem?

Partličjeva drama je, kot kaže, še vedno »na špicu«. Mnenja se krešejo, nivoji so takšni in drugačni, drama pa svoje poslanstvo neutrudno opravlja. Na premieri sem med odmorih slišal kaj čudne komentarje ljubljanske gospode »Vesela domača storija«, ali pa: »Ja, pa je res hecno«, ali: »Ti učitelji so pa res sitni« in podobno. Pozdravljeno slovensko (ljubljansko) (malo)meščanstvo!

V zadnji številki Katedre je bilo v rubriki Skozi periskop objavljen nekaj vrstic, ki obravnavajo življenje in delo študentov prvega letnika višje pravne šole. Pisec se spotika ob to, da so študentje — študenti Uprave javne varnosti sklenili pregledovati prisotnost na predavanjih. Vendar je šel v svojem pisanju predaleč in študentom žaljivo očital njihov poklic uslužbenca javne varnosti.

Po statutu VPS je obiskovanje predavanj obvezno. Predavatelji naj svoje ure uporabijo za razlago snovi, ne pa, da ugotavljajo prisotnost študentov. To, da študentje sami vodijo pregled nad udeležbo na predavanjih je ena izmed novih oblik našega dela, ki jo moramo vsakor pozdraviti.

S tem pisanjem se ne morejo strinjati samo prizadeti, temveč tudi vsi drugi študentje na naši šoli. Eni in drugi smo redno vpisani, in tako je vsako razlikovanje med nami samo poiskus ustvarjanja umetnih ovir. Studentje — študenti UJV so se že zadnja leta izkazali kot dobri sošolci in pridni študentje. Uspeh njihovega šolanja ni v tem, ker imajo boljše pogoje, kot piše Katedra. Res dobivajo nekateri študentje tudi do 1500 ND, vendar ne smemo pozabiti, da so to poročeni ljudje, ki s tem denarjem živijo tudi svojo ženo in marsikdo otroke.

Naša družba želi povsod ljudi s čim več znanja. Zakaj se potem spotikamo ob želje delavcev UJV po višješolski izobrazbi? Uslužbenec UJV z osnovno šolo postaja stvar preteklosti. Vedno več jih je z diplomom VPS. Služba delavca UJV je zelo odgovorna. To so ljudje, ki so v svojem poklicu nenehno v stiku z vsemi nami. Vsi verjetno želimo, da so takšna srečanja na neki ravni. Izobraževanje delavcev UJV je vsej naši družbi lahko samo koristno. Iz članka v Katedri lahko bralec dobi čudno predstavo o delu in vseh študentih VPS. Zahtevamo, da se uredništvo našega študentskega lista ne opraviči samo delavcem UJV, temveč nam študentom VPS. Zelimoski uspehom pri študiju in utrjevanju tovariških odnosov na šoli — nikakor pa nečemo ustvarjanje umetnih mej in razbijanje enakosti med študenti.

Sprejeto na zboru študentov VPS, dne 19. 11. 1968

Uredništvo se prizadeti študentom vije pravne šole opravičuje za vest, ki je bila objavljena v 4. številki KATEDRE v rubriki Skozi periskop.

Turnir v namiznem tenisu. Prijavili sta se moštvi VEKS in VTS. Končno so prišli do veljave tudi »vekkejevci«. Zmagali so po zaslugi Boža Zevnika, nekoč aktivnega igralca. Zakaj ni bilo večjega odziva za to tekmovanje, nam ni znano. »Pink ponk« je namreč med študenti zelo popularen šport.

vprašanja, pripombe

neobjektivno poročanje katedre

Ob prebiranju zadnjih številčk Katedre se mi postavlja nekaj vprašanj, na katera si ne morem niti sam niti v razgovoru z več profesorji in študenti, dovolj jasno odgovoriti. Vsebinska nekaterih člankov vzbujajo ne samo nejasne občutke in zaključke, temveč tudi dvome in celo sume v pravilnost, dobronamernost in naprednost nekaterih mnenj in stališč. Zaenkrat ni moj namen polemizirati s temi stališči, ker ta stališča in mnenja ponekod niso dovolj jasno izražena, formulirana in dopuščajo različna tolmačenja. Rad bi le izrazil svoje mnenje, da tak nejasen in dvoumen način pisanja ni vedno in tudi ne v konkretnih primerih najbolj primeren, učinkovit in koristen in da lahko dosega pri bralcu rezultate, ki ne bodo koristili niti njemu, niti naši skupnosti.

Na primer v naslovnem članku Katedre št. 1. letnik IX. »Za načelo pluralizma«, ki daje skoraj že videz proglasa, avtor (O. Č.) jadicuje, »da se dogodki, ki naj bi se zgodili, sploh niso zgodili; da ni bilo niti revolucije niti česar koli takega, kar bi nam dokazovalo, da živimo prezentno...« in dalje, da »zrak, ki ga dihamo, je še vedno dušljiv in težek...«, da ni mogoča polemika s kakršnimikoli miselnimi projekti, ki morda nosijo v sebi klice heretičnosti... Ta hip, ko je naša zavest zavest ogroženega... Razgovor o demokratični polemiki in takšnih ali drugačnih antagonizmih je potisnjen na sekundarno pozicijo... To je preketstvo, ki je v tem trenutku najbolj jasno prisotno, dasi je evidentno že vsa povojna leta.« In dalje: »Nenehno ugotavljamo nezadostnost organizacij, ki naj bi bile naše...«, »... smo za načelo pluralizma...«, »Če bomo uveljavili načelo pluralizma... se bomo lahko vprašali še po marsičem.« itd.

Torej nekako tako — stanje pri nas je tako nemogoče, da nas lahko reši samo pluralizem (verjetno politični, t. j. politične stranke) in revolucija. Tudi takšen povzetek je mogoč in dokaj logičen na osnovi navedenih stališč. No, rekel sem, da mi zaenkrat ne gre za polemiko, temveč samo za nekaj vprašanj, pripomb, ki naj bi vzpodbudile avtorja oziroma urednika, da bi nekoliko jasneje izrazil in bolj konkretiziral svoja stališča, zlasti z vidika, ali ga naš samoupravni, demokratični, socialistični sistem (ki tudi temelji na boju mnenj, polemiki) z jasno izraženo težnjo, da ga razvijamo in izpopolnjujemo v smeri brezstrankarske socialistične demokracije, zadovoljuje, ali pa ima v mislih kakšen drugačen družbeni »model«. Dobro bi bilo, da bi pojasnil tudi, katere »sklerotične in vase zagledane strukture« ima v mislih in kaj oziroma koga naj bi »študentski veter odpihnil«? Zanimiva bi bila tudi avtorjeva ocena sprejetih ukrepov in mer in njihove dosedanje realizacije. Pojasnimo to, da ne bo nepotrebnih nesporazumov.

V članku »Štatenberg 68« pisec (D. Jančar) kot sklep primerja zborovanje v Novi Gorici ob 25. obletnici osvoboditve oziroma priključitve Slovenskega primorja k Jugoslaviji z zborovanjem literatov v Štatenbergu in povzame, da niti eno niti drugo zborovanje ni bilo funkcionalno. (»Niti eno niti drugo, kajti oboje je bilo funkcionalizirano ne-funkcionalno.«)

Bralcu se ob tem sklepu D. Jančarja zastavlja preprosto vprašanje, na čem temelji (če izvzamemo posvetovanje v Štatenbergu, o katerem D. Jančar poroča) njegova ocena omenjenega zborovanja v Novi Gorici in zakaj naj bi to zborovanje ne bilo funkcionalno v času pomembne obletnice priključitve Slovenskega primorja matični deželi in manifestacije obrambnih teženj lastne dežele in socialistične ureditve v času potenciranih zunanjih pritiskov in groženj proti Jugoslaviji in njenemu samoupravnemu demokratičnemu socializmu? Ali zato, ker so poslušali Kardelja, ali ker so jedli kranjske klobase (kot je razvidno iz teksta), ali zaradi česa drugega? Tudi tu je potrebno pojasnilo, da ne bo nesporazumov.

In končno še dve kratki vprašanji: koga predstavlja možakar, ki prodaja »svež sladolead in sveže partijske izkaznice« in kaj predstavlja napis »Hej Slovani« na enem izmed krakov peterokrake zvezde, spremenjene v kljukasti križ?

Zvonko Cajnko,
predavatelj PA, Maribor

UREDNIŠTVU KATEDRE

Vračam Vam dva izreza iz zadnjih dveh številčk »Katedre«. Ker take svinjarije ne maram več brati, Vas prosim, ne pošiljajte mi več Vašega lista

Nisem tako propadla, da mi tako pisanje ne bi šlo do živga. Vedno sem spoštovala študente, a vidim, da Vam gre po glavi samo seks, prostitucija in izživiljanje, kolikor tega niste več zmožni, se zatekate k »moški vodi«.

Sram me je, ker se mi kolegice v banki smeji, da sem naročena na tako propadlo revijo, saj sem vendar kristjanka-katoličanka.

Toliko v vednost!

Sonja Stemenik
Slovenj Gradec
Kreditna banka

Glasilo mariborskih višješolcev je v svoji 4. številki dne 11. oktobra na 2. strani objavilo zapis Miroslava Slane, v katerem pisec seznanja bralce o kolportiranju »Katedre« na ptujskih srednjih šolah. Pri tem pa marsikaj zamolčimo in stvari prav zlonamerno posplošujemo.

Odgovarjamo pozno, kajti če naravnost povemo, se nam v začetku na takšen neslan zapis M. Slane ni zdelo vedno odgovarjati. Toda ogorčenje staršev naših dijakov in tudi širše ptujске javnosti nad takšnim neobjektivnim poročanjem je bilo in je še tolikšno, da čutilo dolžnost, odgovoriti Slani in osvetliti primer, o katerem govori, še z druge strani:

1. Ravnatelj gimnazije avtorja sramotilnega zapisa Miroslava Slane ni sprejel, marveč zalotil na hodniku, ko je ob negodovanju predavateljev vdiral v razrede in motil delo na sfojevstran način ter kolportiral »Katedro«, ne da bi najavil obisk ali se s komer koll na šoli prej pogovoril o nameri svojega obiska v razredih.

2. Dovolj je prišlo in dokazov o dostopnosti in odprtosti šole za vse, ki jo obiščejo na civiliziran način. Med njimi so pogosto tudi zastopniki tiska. Samovolje, zapletljivost in poskusov vnašanja anarhije — kar se je pokazal M. Slana — pa šola tudi v prihodnje ne bo dopuščala.

Če bi Slana našel pot najprej do predstojnika šole, kot je to storil na ESS, bi bil njegov sprejem na naši šoli gotovo prav takšen kot na omenjenem zavodu, posebno še, če bi malo varčeval z grobimi izrazi.

3. Ravnatelj gimnazije je Miroslavu Slani dejal, naj bi se obrnil na šolsko mladinsko organizacijo, ki bi mu pomagala zbrati čimveč naročnikov »Katedre«, vendar je M. Slana stik z mladinsko organizacijo odklonil. Uspešneje se mu je zdelo, osebno v razredih dejansko vsiljevati dijakom »Katedro«. In kot so opazili posamezni predavatelji, se pri propagiranju lista poslužuje predvsem slik golote, kakor da ne bi vedel, da vsebuje »Katedra« še kaj kvalitetnejšega.

4. Ne lastimo si pravice, soditi o kvaliteti »Katedre«, ki jo je doslej podpiral ravnatelj in poleg njega ves profesorski zbor. Smemo pa povedati, da nihče od nas ni pristal vulgarnosti, pa naj se pojavi ta v katerem koll glasilu. Najmanj pričakujemo to od glasila, ki naj bi imel predvsem kulturno poslanstvo. To pa je povedal naš ravnatelj tudi Slani (že pred znanim Pismom slovenskih kulturnikov!).

5. Ne dopuščamo, da bi nekdo, ki ne pozna dela na naši šoli in vseh razvejanih dejavnosti dijakov, ocenjeval naše delo in javno dajal tako posplošne ocene o dijakih. Na šoli nimamo samo enega temveč več profesorjev, ki s svojim idealizmom v o d i j a k e tudi pri izvenšolskih dejavnostih in so jim mentorji v pravem pomenu besede. Naj kot primer omenimo samo aktivnost in dosežene rezultate dijakov v klubu OZN in pri marksističnem krožku. Če hoče Miroslav Slana govoriti o inteligenčnosti dijakov, se bo moral že potruditi in inteligenčni kvocient tudi izmeriti ali se vsaj pozanimati tam, kjer hranijo rezultate testiranja dijakov. Enkrat njegov prihod na šolo pa je za vse to premalo.

Dajati take ocene, primerjati gimnazijo in ESS, njene profesorje in dijake je kvalificiran kdo drug vse prej kot M. Slana, ki bi hotel v svojem gnevu in užaljenosti ob 1900-letnici Ptujja in 100-letnici gimnazije to ustanovo »imenu« Ptujčanov najraje kar ukiniti. Kaj ni mogel v listi sapi povedati tudi Slani — ponovno prihajamo do spoznanja, kako tehtna je tista Prešernova misel, ki jo je izpovedal v verzcu: »Le čevlje sodi naj kopitar!«

Delovni kolektiv
Gimnazije Dušana Kvedra Ptuj

nekaj misli o katedri

Razmeroma precej časa že berem Katedro in tako površno poznam njen razvoj. Zato bi želel povedati čisto odkrito nekaj misli, ki se mi bodo o tem listu utrnile izpod peresa. Prvo, kar moram napisati, je: Katedra je dokaj nenavaden list. Marsikaj se mi v njej zdi čudovito, pametno, revolucionarno, mnogo pa prav nasprotno — banalno, neokusno in neprimerano niti za dijake, niti za študente.

Eno je gotovo — razmišljanja, ki se nekaterim zdijo dolgočasna, neprimerna, nepotrebna, so meni všeč. Všeč so mi npr. velikokrat misli Draga Jančarja, včasih mi je bil članek Igorja Zoriča: »Socialistični duh na naših srednjih šolah...« Skratka, rad imam pisano besedo, ki izraža misli, po katerih bi se naj nekaj spremenilo, nekaj izboljšalo, misli, ki kritizirajo staro, preživelo in iščejo novo, boljše. Navdušen sem nad pisci, ki kritizirajo staro, zato da bi polskali nove poti.

Mladi ljudje, pa naj so to študentje ali dijaki, ki žele postati naprednjaki, naj ne kažejo samo nezadovoljstva, marveč naj POKAZEJO TUDI NOVE NAPREDNEJŠE OBLIKE; naj pišejo pisci članke zato, da bodo preko njih spreminjali svet.

Mlad človek išče neke poti, po katerih naj bi hodil. Ljudje, ki se oglašajo v Katedri, naj dajejo mariborski mladini, mariborskim študentom in če hočete splošen pojem — slovenski mladini, sugestije za njihovo kulturno, politično udejstvovanje.

Naj pisci člankov odprejo oči in naj kritizirajo napake, ki jih marsikje najdemo in naj gredo tu v »boje« z različnimi argumenti, s svojimi mislimi. Skratka naj se ne pozabi, kaj je osnovni pomen tega, da nekdo piše. Naj se s članki vodi in vzgaja bralce, seveda nilem proti temu, da se ne podaja osebno mnenje.

TODA naj ne služi kak list, ki je namenjen slovenski mladini, za to, da lahko v njem nekateri pisci pišejo v obliki prav banalnih sestavkov samo razdiralno, ne da bi karkoli hoteli izboljšati. Mnogi bralci Katedre mi lahko potrdijo, da včasih iz kake pesmi ali članka ne moreš izluščiti nič. Tako me npr. zanima, kdo bo imel kako koristi od pesmi Miroslava Slane Jahaš na psu. Nimam nič proti piscu in njegovi poeziji oziroma anti-poeziji, kot jo imenuje; poudarjam: njegova miselnost me osebno ne moti, toda moti me to, da ne vem, kako korist bomo imeli od takega pesnikovanja študentje, dijaki in zopet, če hočete širši pojem — Slovenci! Pesmi so prav gotovo za to, da jih ljudje berejo. Berejo jih prav gotovo za to, da se izobrazijo, da se duhovno zadovoljijo in da se vzgajajo. Prav zanima me, če res vsaj mali del bralcev ima kaj od tega pri branju »anti-poezije«. Postavlja se vprašanje, ali morda taka dela ne delujejo celo razdiralno na bralca?

Kot sem že poudaril, nimam osebno nič proti nazorom in načinu pisanja, ki ga imajo nekateri pisci. Treba pa je vedeti, ali ima taka literatura (razen tega, da se afirmira njen »proizvajalec« in da se iščejo nove poti izražanja) še kak drug namen? Treba je tudi jasno vedeti, ali je za dijake in študente (širši pojem Slovence) taka literatura sploh koristna? Eno je gotovo: vsi, s katerimi sem govoril o tem, so rekli NE!

Plohl Igor
Tehniška srednja šola
Maribor

opomba kulturnega urednika

Zaradi tega nesrečnega Miroslava Slane je bilo že ogromno nepotrebnega razburjanja. Slovenci smo navajeni častiti svoje literature prav po božje, deloma ker smo bili v zgodovini vezani nanje, pa tudi v šoli so nas s tem posiljevali. Naenkrat se pojavijo razni Slane in tebi meni nič silijo v oblake. Reakcija seveda ne izostane, trezno gledanje pa to tudi ni. Literatura ostaja slej ko prej subjektivna. Kolikor je angažirana, je to stalno osebni angažma, ali pa vsaj osebna interpretacija družbenega. Tu nihče nikogar ne sili, da prevzame način življenja. Pesem ni predpis niti sredstvo, ki bi lahko nekemu samo po sebi koristilo. Slana podaja svoje misli in občutke zelo odkrito in neposredno. Njegova lirika je prav zanimiva zmes nihilizma, ironije in poze, razen tega pove marsikaj zanimivega o svetu, v katerem živi. Zal tam ni sam, ampak še cela vrsta drugih poctov z vsemi tragičnimi posledicami, ki iz tega izvirajo. Saj ga ne propagiramo, to objavljamo kot del literature, ki je zelo razširjena. Radi bi zajeli čimveč.

odgovori, pripombe

(OBE PISMU PREDAVATELJA PA, PROF. CAJNKA ZVONETA)

Tovarišu profesorju Cajnku bom podpisani, kot pisec obeh člankov in kot odgovorni urednik publikacije, rad odgovoril, dasiravno mi ni pogo-
du, ker je prišla zahteva po natančnejših obrazložitvah tako pozno. Od izida 1. številke lista je namreč minilo že precej časa (ter bolj in manj vročih diskusij). Bojim se namreč, da so bralci na kompleksno podobo sestavkov že nekoliko pozabili, tako da si na podlagi citatov iz prispevka profesorja Cajnka ne bodo mogli ustvariti prave slike. Uredniški odbor se namreč bori za to, da bi bila Katedra komunikativna na način aktualne odzivnosti, polemičnosti.

»Nejasni občutki« profesorja Cajnka ter drugih profesorjev in študentov po mojem mnenju še ne morejo biti povod za sum v pravilnost in naprednost stališč. Zelo dobro namreč vemo, kako sta ta dva pojma (pravilnost, naprednost) relativna. Če pa profesor resnično dvomi v dobronamernost svojih mnenj in prepričanj, je gotovo prisotna tale alternativa: ali me hoče sobesednik že vnaprej diskvalificirati ali pa gre z menoj v polemiko, pa se že a priori odloči, da svoj argumentov in stališč ne bo sprejemal. Glede »dobronamernosti« se tole: V knjigi Maksa Snuderla Politični sistem Jugoslavije, je na strani 56 zapisano takole: »Temelji socialistične Jugoslavije so ideološka politična načela marksizma-leninizma, načelo jugoslovanskega federalizma, družbena lastnina sredstev, sistem samoupravljanja, svobodno in združeno delo, socialistična demokracija in načelo koeksistence v mednarodnih odnosih.« Vse to je zapisano tudi v Ustavi in če profesor Cajnko misli, da se moji članki izneverjajo tem načelom ali celo nastopajo proti njim, bi bilo vsekakor zanimivo slišati argumente, s katerimi bo podprl trditve, kot je na primer očitek, da se zavzemam za dvostrankarski sistem. V tem primeru bom seveda primoran priznati svojo nezmožnost meditiranja o našem danes in tujak, o vprašanih, ki me kot študenta in pisca, ki skuša biti prisoten, mučijo. Če pa ima profesor Cajnko v mislih kakršnokoli drugi sum v mojo »dobronamernost«, sem seveda zno-va pripravljen pojasnjevati in vehementno braniti svoja stališča, ki pa nikakor niso apriorna in sama sebi zadostna.

(Preden začnem odgovarjati na Cajnkova vprašanja, naj še enkrat sporočim, da sem uvodni odstavek napisal podpisani, kar je bilo mogoče opaziti med popravki v 2. številki. Naslovni članek Za načelo pluralizma izraža mnenje vseh članov uredniškega odbora in nekaterih sodelavcev, ker smo o vprašanih, ki jih načena, nemalokrat razpravljali in slej ko prej prihajali do enotnih stališč.)

Naj opozorim na dvojce: 1. Priznavam, da je bil »inkriminirani« tekst razsežen v preveč smeri in ni dokončno osvetlil naslovnega vprašanja. Zavoljo tega dopuščam možnost, da je prišlo do različnih interpretacij, ki pa nikakor niso mogle biti takšne, kakor jih vidi profesor Cajnko. Kdor namreč po vsej sili hoče povsodi videti zlonamernost in rovarjenje zoper družbo, bo to lahko našel kjerkoli. 2. Podpisani nisem nikak velleum, kaj šele dograjen pisec in mislec, da bi zmožel in želel znanstveno in strogo racionalno pojasnjevati ter osvetljevati protislovja, do katerih v naši družbi očitno prihaja v nasprotju s splošnimi načeli, na katera prisegamo. Zato je imel članek emotivno in impresionistično obeležje. Tudi zavoljo tega je bilo marsikomu, ki je navajen štrnastih sestankarskih materialov, marsikatero misel mogoče napačno razumeti, posebno zato ker ni bila argumentirana in označena s konkretnimi podatki, na kakršne so »sestankarje« navajeni. Tudi načini mišljenja in čustvovanja so verjetno zelo različni, s čemer nisem računal.

Odgovor na prvo vprašanje. Da ne bo nesporazuma, naj takoj povem, kako je z revolucijo. Menim, da bi vse skupaj izzvenelo hudo verbalistično, če bi v sestavku pojasnjeval, da beseda revolucija vselej ne pomeni revolucije kot akta, ki uničuje obstoječi državnoopravni red ter postavlja novega, ki spreminja lastnino produkcijskih sredstev, produkcijske odnose in podobno. Zame lahko pomeni revolucionarno dejanje tudi na primer Kermaunerjeva literarna kritika ali doktorja Janeza Rotarja razčlenjevanje sodobne slovenske proze ali pa ukinitve zvezne nogometne lige (dasiravno o nogometu ne vem kaj dosti). Revolucija je po temtakem lahko tudi kakršnokoli kategorija. Stvar pojasnjevam tudi zavoljo tistih, ki so mi očitali, da se zavzemam za nekakšno družbeno-ekonomsko revolucijo. Nikar tako togo. Za kakšno revolucijo torej gre? Jugoslovansko študentsko gibanje letos spomladi gotovo označuje konec ali vsaj začetek konca nekega obdobja, nekega načina funkcioniranja našega družbenopolitičnega sistema. Poreformni socializem se je v revolucionarni akciji študentov po vsej Jugoslaviji potrdil in radikaliziral. Administrativne in zakrnelo birokratsko-totalitarne strukture se zelo počasi in zelo tipajoče umikajo. Prazen prostor, ki je zavezal ob Rankovičevem padcu, nas je postavil pred grozljivo resnico: kako je bilo pravzaprav s tem našim samoupravljanjem vsa ta leta od 1953 naprej. Rankovičevska klika, ki se je morala umakniti, pa je pustila svoje sledove. Toliko let policijskega nadziranja je gotovo ostalo zakoreninjeno in zabubljeno v zavesti posameznikov in skupin. Konkretnih dokazov za to gotovo ne manjka. Ne manjka pa dokazov tudi za dejstvo, da so mnogi premnogi (tudi komunisti) slej ko prej ostali takšni, kakršni so bili: konformistični, oportunistični, dvoilični. Mnogi so namreč navdušeno aplavdirali vsemu in vsakomur, ki je bil na hierarhični lestvici nad njimi pred Rankovičevim padcem ter po njem, sprva protestirali proti študentskim demonstracijam in njihovim zahtevam, po Titovem govoru pa se zopet v sinhronem navdušenju odločili za odpravljanje napak in pomanjkljivosti. Ravno proti tem pa je bila študentska akcija uperjena, kajti kdor zna vedno in povsod prikimati in uveljaviti svoj zasebniški interes, gotovo ne zmore sam odpravljati napak. Kaj šele na radikalen in odločen način, kakršnega so študentje zahtevali. Dosledno in brez milosti za dvoiličneže uveljaviti samoupravljanje, dokler ga zavirajo kameleonski, vase in v svojo korist zagledani posamezniki na vseh nivojih. Treba bi bilo enkrat jasno in glasno povedati, kdo v tej socialistični družbi resnično dela, ustvarja in prispeva k njenemu napredku in kdo zna iz nje vleči koristi zase, kdo nasilno ohranja obstoječe in ne dovoljuje revolucionarne pobude in tako naprej.

Odgovor na drugo vprašanje (Zrak je težak... ni mogoča... polemika). Dokazov za to trditve je toliko, da bi bilo mogoče napisati knjigo. Pogledajmo konkretni primer, ki bo verjetno ustrezal in zadostoval. Vzemimo, da se v zamezstvu in doma porajajo razne ideje, predlogi, interpretacije..., povezane z vprašanjem našega socializma, slovenske državnosti itn. Namesto da bi se spustili v boj za pravilnost stališč, privedemo knjige, revije, onemogočamo avtorje... Ideje, ki bi po logiki zdravega razuma v odprti polemiki morale priznati svojo nemožnost in neustvarjalnost, ki bi uplahnile, kakor so se pojavile, zadobivajo atribut resnih projektov, ki bi jih po mnenju mnogih, bilo mogoče sprejeti. Krožijo med ljudmi ter vzbujajo nezaupanje v oblast, Zvezo komunistov in tako naprej.

Odgovor na tretje vprašanje (...zavest ogroženega...). V članku namreč pišem: »Težnja po monolitnem mišljenju in čustvovanju grozi izničiti vsako ustvarjalno pobudo. Ta hip, ko je naša zavest, zavest ogrožena, je ta tendenca gotovo najbolj usodno pričujoča.«

Ne vem, če je to misel mogoče razumeti drugače, kakor je zapisana. Poleg tega je na razne načine prisotna v našem tisku. V Tribuni na primer Dimitrij Rupel piše (op. članek v Tribuni je izšel pozneje kot v Katedri): »Pred časom sprožena diferenciacija, ki se je najprej obotavljala kreniti odločno pot, je zdaj v tisti točki, ko lahko zamre ali pa zmagovito konča svoj pohod. Zamrla bi, če bi izbrabili češkoslovaško krizo za »urejanje« notranjih razmer v naši državi in če bi izbrabili svetovno krizo, da bi utišali logiko razvoja in polakirali nasprotja.« Adekvatnost mnenj je evidentna.

Naslednja dva citata ne odpirata kakšnih novih možnosti interpretacij, če pa gre za vprašanje nezadostnosti organizacij, bo moral profesor Cajnko priznati, da je ta misel ves čas prisotna tudi v sami Zvezi komunistov.

Odgovor na peto vprašanje in na komentar k citatu (o pluralizmu). Slednjič smo prišli do vprašanja, ki bi ga bilo potrebno pojasnjevati in eksplikirati, pa kaže, da za to ni možnosti, ker me profesor Cajnko tukaj hoče očitno politično diskvalificirati. Sklep, da je »...stanje tako nemogoče, da nas lahko reši samo pluralizem (verjetno politični, tj. politične stranke) in revolucija...« je tako nestvarno, da si ga ni mogoče predstavljati drugače kot poskus diskvalifikacije pisca. V uvodniku namreč jasno z velikimi črkami piše, da nam ne gre za tak pluralizem, kakor ga interpretira profesor Cajnko, marveč za »...borbo mnenj, za konflikt med miselnimi projekti, za oplajanje le-teh med seboj, za načelo pluralizma. Ne organiziranega, temveč neformalnega.« Da ne bo nesporazuma, bom kar se da jasno in preprosto odgovoril na Cajnkove »sume«. V mislih nimam nobenega drugega družbenega modela, kar sem večkrat dokazal (gl. članke Buržoaziranje socializma, Oportunizem in dogmatičnost, Namesto uvodnika in druge v lanski številki Katedre in v Večeru). Na samoupravni projekt in brezstrankarsko socialistično demokracijo, ki je ta trenutek edina možna, torej pristajam in se borim za njo. Moram pa reči, da me SITUACIJA (poudaril D. J.), ki vlada v tem sistemu, ne zadovoljuje. Kdor se namreč s stanjem sprizajni in pristaja na vse obstoječe, nima v politiki in procesu nenehnega presnavljanja družbe kaj iskati. Vloge apologetov naj igrajo policisti in vojniki, ne pa tisti, ki se udejstvujemo v družbenem življenju na način pristajanja na logiko dialektike in razvoja.

Na naslednji dve vprašanji sem že nekoliko odgovoril, če bo pa profesor Cajnko zahteval, sem pripravljen svoje mnenje o sklerotičnih in vase zagledanih strukturah obširneje razlagati s pomočjo konkretnih primerov in argumentov.

Glede sprejetih mer in ukrepov menim, da se je v »sferi ekonomskega« že veliko spremenilo in se veliko še bo. Tudi o vprašanih »bogatenj« in solstva sem podobnega mnenja. Ko pa gre za »sfero družbenega«, pa moram reči, da je brzkone ostalo pri starem. Pomlajanje ZK še ni dalo svojih rezultatov, Zveza mladine je še vedno neučinkovita in razvojnega organizacija in tako naprej. Teh vprašanj namreč ni mogoče urejati s pomočjo plenumaških resolucij. »Revolucioniranje« organizacij mora biti proces, ki se odvija znotraj njih samih na način borbenosti in polemičnosti. Bitka za položaje ni nikakršna rešitev. Rešitev je v doslednem in brezkompromisnem uveljavljanju programov, ki so dejansko in kladativno dobri in trdni, v konkretnih razmerjih pa se ne uveljavljajo. Toliko k uvodniku. Se enkrat naj priznam, da je bil sestavek morda za koga preveč impresionističen in je premalto utemeljeval. Tudi v teh pojasnitvah gotovo nisem zaobsegel vse problematike, ki je nakazana in odprtemu duhu razvidna že iz uvodnika. Ne nameravam namreč delati sociološke, politološke in ekonomske študije našega sistema, ker tega niti ne zmorem. Pišem le kot študent, ki je z obema nogama zasidran v slovenskem svetu, ki se splošnih načel in konkretnih protislovij zaveda, in ki želi po svoje prispevati k razvoju slovenske socialistične skupnosti.

Sklep k članku Statenberg sem zapisal na podlagi mnenja, ki je čisto subjektivno, ne zahteva akcije, ki ugotavlja, ki se zadovoljuje zgolj s spoznanjem. Veliki zbori kot manifestacije neke zavesti, ki je sama po sebi jasna in razvidna in prisotna, se mi zdijo nekoliko preživela oblika, ki ne zmore te zavesti prav nič okrepiti ali kogarkoli osvestiti. Mislim, da ljudje, ki so se zgrnili v Novo Gorico z namenom, da bi se udeležili zborovanja, od tam niso odnesli nič drugega kot poln želodec kranjskih klobas. Kardeljev govor je bilo mogoče prebrati v časopisu. Ne vem, zakaj bi govor zadobil atribut večje pomembnosti, če je bil govorjen pred 200.000 ljudmi, kakor bi ga imel, če bi bil zapisan. S stališča posameznika, delavca iz tovarne ali učitelja s tega aspekta gotovo ni bil funkcionalen. To mi potrjujejo tudi izjave udeležencev zborov, ki so mi znali povedati le to, da so se vozili z vlakom, kjer »je bilo vse pijano«, da je deževalo in da je bilo sploh zabavno. Zbor pa je bil funkcionaliziran, ker je zadobil zunanja obeležja (manifestacije, obrambnih teženj, prijateljstvo z Italijo itn.) Ta trenutek še mislim tako, če mi bo nekdo dokazal, da takšna teza ne drži, bom protidokaz ali antitezo ali karkorkoli bom že temu rekel, rad sprejel.

In končno še dva kratka odgovora, ki sem ju dolžan dati kot odgovorni urednik.

Možak, ki prodaja »svež sladoled in sveže partijske izkaznice« predstavlja tiste funkcionarje Zveze komunistov, ki kampanjsko novačijo nove člane v organizacijo. Karikatura pojasnjuje tudi članek Janeza Turka Vsi v Zvezo komunistov, ki je bil objavljen na tretji strani in isti številki, in sestavek Kampanja, objavljen v eni zadnjih številki Komunističnega Avtor lepljenke pojasnjuje napis Hej Slovani kot parodijo na sovjetski sklicevanje na »pomoč bratskemu narodu«, na »internacionalizem« in podobne fraze ob agresiji na Češkoslovaško. Tudi člani uredniškega odbora smo napis tako razumeli.

DRAGO JANČAR

kritika in kritikastri

V zadnjem času se vedno bolj razvema debate in polemike o načinu ocenjevanja del in o kriterijih, ki naj bi jih pri tem uporabili. Poznamo blamažo, ki jo je povzročil študentski satirični list v zahodni Nemčiji. Pustimo ob strani dejstvo, da nihče izmed njihovih uglednih kritikov ni prepoznal enega ključnih odlomkov dela silno znanega pisca ter ugotovimo samo, da niso imeli, in verjetno še nimajo kriterijev, po katerih bi lahko ocenili razliko med povprečnim zmazkom in veliko umetnino. Pri nas bi bil rezultat verjetno precej drugačen. Nekaj pomirjujočih besed, nekaj tolažbe ali celo molk, pa bi bil falzifikator odpravljen. S tem seveda ni rečeno, da kriterije imamo. Ustvarjalci in kritiki sede že dolgo v isti godlji. Kulturniki so pri nas podobni cirkusantom, ki imajo prav malo publike, katera se očitno razveseli, če naredi kako napako, je pa skoraj povsem mirna pri dobri predstavi.

Poglejmo, kaj se je zgodilo na premieri in polomiji v Ljubljani. Če bi »Hamleta« naravnost genialno izvedli, ne bi moglo biti bolje. Dobre predstave so vendar nekaj povsem običajnega. Imeli smo škandal, hi, hi, kako krasen škandal, kot v dobrih starih časih. Ljubljanski malo-meščani so lahko veseli, mi pa si pobožno želimo, da bi se nekaj takega zgodilo tudi v naši pozabljeni provinci.

Tribuna je povzročila škandal. Krasno, zopet se bodo grizli. Množice besed, prerekanj, špekulacij in ribarjenja v kalnem.

Kaj ima vse to opraviti s kritiko? Na videz nič, pa je vendar v mnogih stvareh prav posledica naše kritike in kriterijev, ki smo jih pri tem uporabljali. V kaosu različnih gledanj, zaradi različnih vplivov, ki so iz vseh strani deževali na nas, je nastala popolna zmeda, ki jo sedaj marsikdo skuša postavljati kot pravilno. Skozi vse to stopajo v našo kulturo z velikimi koraki okrutni zakoni trga, zakaj navsezadnje smo le potrošniška družba. Trg pa je tisto, česar se vsi najbolj bojimo. Trenutno ni institucije in je le malo posameznikov, ki lahko s svojim delom rentabilno poslujejo. Trg je izgubljen, blagor v obliki denarja prihaja od zgoraj, od toliko osovražene administracije. Tam kjer je denar, brat ne pozna brata. Kritika je postala sredstvo, s katerim se da nasprotnika izriniti od korita. Zal ne niti edino niti najmočnejše. Seveda so bolj pogosti primeri, ko prijatelj prijatelju nese lonček pod pipico, zakaj samohvala je osovražena in končno bo ta pozneje z njegovim lončkom naredil isto. Prav izjemoma kritik nekoga hvali, ne da bi drugoga napadal, pač pa lahko napada in pri tem čaka, da bo bodisi sam, bodisi kdo drug, ki mu je bližji, vskočil na prazno mesto. So primeri, ko se ustvarja praznina ne zaradi morebitnega dobička, ampak iz čiste zlobe. Pri tem lahko opažamo vrsto bleferjev, špekulantov in podobne golazni, kako leze navzgor in obžira skopi kruh, ki ga je družba namenila za kulturo. Solidna kritika bi te jeguljaste tipe uničila. Seveda nočem trditi, da pri nas ni bilo in ni dobre kritike, ne trdim, da ni izrednih talentov in genijev, prav gotovo so. Recimo da se s kulturo trenutno aktivno ukvarja 5000 Slovencev. Po nekaterih podatkih pride na vsakih tisoč ljudi eden genij in šest izredno talentiranih. Predpostavljamo, da kulturniki v povprečju niso nič bolj neumni od ostalih ljudi in zato se vsem 35 vljudno opravičujem, govorim o ostalih. Morate mi pa priznati, da tisti, ki nikdar ničesar ne povedo, čeprav pišejo, delajo sijajne karijere. Danes se splača biti jegulja, rasteš kot rožica v vrtu ali pa vsaj kot kopriva na smetišču. Del kritike je propaganda. Oglejmo si dva osnovna reklamna prijema.

Alkohol je strup, pijte sadne sokove! Ora najboljša ta hip! Prvi se očitno trudi diskvalificirati drugo vrsto pijač, medtem ko drugi hoče prepričati, da je ora najboljša v svoji kategoriji — to je med oranžadami in koktami. Oba sta po svoje poštena. Toda poglejmo to nezasišano podlost. Kdor zdravje ljubi, ne pije veliko, če pa pije, pije Hermeliko! Tu hermelika diskvalificira lastno vrsto, tisti »kdor zdravje ljubi« je tako sama demagogija, če bi ljubil zdravje, zakaj bi potem pil čmigo, ki je še najbolj podobna pelinkovcu. Zal je prav taka reklama v kritikah pri nas najbolj pogosta. Za reklamo je bistvenega pomena etiketa. Kako težko je propagirati tako simpatično stvarco, kot je topografska poezija. Zakaj? Zaradi imena. Grafska, to bi še šlo. Grafika, geografija, grafikon, to so same lepe besede, a kaj ko se tisti topo tako grdo sliši. Pa je že reizem in strukturalizem ter OHO nekaj čisto drugega.

MREZA

Foto: B. Cerin

Te nazive so si izmislili talentirani ljudje, ki zaslužijo vso hvalo ostalih delničarjev. Pod tako zvanečimi imeni bi si upal prodajati škart, kar pa njihovi izdelki nikakor niso. Kaj pa starejši? Kar tako brez imena ne bo šlo, klasiki pa tudi niste. Ljudje ljubijo sistematiko. Sistem je tisto, na čemer sloni vsa civilizacija.

Osnovna lastnost vsakega kritika je, da ima smisel za vrsto. Temu primerno potem izbere merila. Sonetni venec je, če ga merimo po kriterijih za roman in če ga za roman smatramo, prav slab. Po renesančnih merilih je japonska umetnost prav obupna. To moje izvajanje bi sodilo kvečjemu v kak slab srednješolski učbenik, če ne bi prav sedaj merili kritiki Tribune s povsem napačnim metrom, in če jim ne bi le ti tega pridno vračali. Dva različna tokova lahko vplivata drug na drugega, lahko se dopolnjujeta, ne moremo pa jih skupaj obravnavati. Da poizkuša eden drugega izriniti, je povsem naravno, o tem sem govoril pri reklami. Resna kritika pa tega ne bo jemala resno, saj pripadnost k eni vrsti sama po sebi še ničesar ne pomeni. Slej ko prej so jegulje na tej in na oni strani.

Koncentracija misli je tisto, kar slabim tekstom navadno primanjkuje. So primeri, ko se ena sama misel vleče vskozi več tipkanih strani. Zavita, okrašena s tujkami, pa vendar sama. Dešifriranje takega teksta da mnogo dela, a le skromne rezultate.

Najbolj krut kriterij je preverjanje originalnosti. Besedni zaklad je velik, tako da se da na isto temo napisati nešteto variacij. Te so lahko celo boljše od originala, vendar prave vrednosti tak tekst nima.

Naslednji važni moment je impresivnost. Stvar, ki ne pusti vtisa, je mrtva, pa naj bo še tako dobra.

S patosom in liriko podana svinjarija nima niti kot svinjarija nobene vrednosti. To je tako, kot če kdo nežno pripoveduje mastne vice. In obratno, brutalna lirika sploh ni lirika. Način podaje je torej eden izmed osnovnih elementov. Če je ta slab, tudi delo ni dobro.

Včasih se za kako stvar pravi, da je neprebavljiva. V tem primeru avtor pač ni imel smisla za pritegnitev bralca. V teoriji ni toliko važno, na trgu pa zelo.

Razumljivost bi lahko mirno uvrstili k prejšnji točki. Vsak dober pisec se trudi, da ga bo bralec razumel. Zaradi snovi to ni stalno mogoče. Ideal pa je vsekakor preprost jezik, klasična knjižna slovenščina s pravilno in jasno uporabo terminov.

Kriterijev je še in še, našel sem samo tiste, ki jih najrajši pozabljam. Poglobljanje v umetnino, interpretacija tega in miselna analiza prej ko slej ostane domena vsakega posameznega kritika.

J. Rudolf

kakor si bomo postlali, tako ne bomo spali

Študenti imamo sedaj priložnost, da korenito posežemo v družbeno-politično stvarnost in dogajanje, da si izborimo v družbi tisto mesto, ki jo le-ta zahteva v naravni težnji po razvoju in napredku. Ne izkoristiti te priložnosti bi pomenilo stopiti na stran ali celo korak nazaj, trpela bi družba in mi sami kot specifična enota te družbe.

Junjski dogodki so vzburkali študentsko morje, pokazali so težnje študentske populacije. Možnosti za uveljavitev le-teh so dane. Če jih bomo izkoristili ali ne, je naša stvar. Vsi se moramo dobro zavedati, da je naša prva naloga brezkompromisna borba za reformo sistema visokošolskega študija, univerze ter visokih in višjih šol.

Za aktivno poseganje v družbenopolitično dogajanje v borbi za neposredno demokracijo je nujno potrebna široka politizacija študentov, ki bo mogoča le s korenito reformo univerze itd., kar je omejeno zgoraj. Odpraviti okostenelost in nefunkcionalnost naše organizacije in strukture, znotraj katerih poteka naše izobraževanje, mora biti naše prvo vodilo. Kajti v etatizem vodi izobraževanje samo in samo v smeri strokovnosti za poznejše dobro opravljanje dolžnosti, ki jih nalaga služba. Reformirani visokošolski sistem seveda ne bo vlival v študentovo glavo: »Dal sem ti, sedaj pa delaj v smeri progressa!« To mora študent sprevideti sam in predpogoj za to je, da se vendarle zbudi iz intelektualnega dremeža. Zadnji čas je, da se zganejo tudi profesorji in pokažejo, da so voljni za najtesnejše sodelovanje s študenti. Prav to bi naj omogočila reforma. Kajti, s tesnimi stiki med profesorji in študenti, ne le v predavalnicah, temveč pri upravljanju univerze in šol, v pedagoško znanstvenih svetih, pogovorih, tribunah, bo prišlo do politizacije študentov in njihove aktivnosti, pogojene z njihovo razvito vestjo in zavestjo. Za sedanji položaj je žal simptomatično, da so profesorji popolnoma izolirani od študentov, zapirajo se v svoje kabinete, hranijo znanost za sebe, študentom pa dajejo tisto, kar zahteva povprečna služba. Za sindikalistične probleme študentov kdaj pa kdaj še prisluhnejo, medtem ko so jim študentje kot politična sila španska vas in se celo zapirajo v avtoritarni birokratski krog na univerzi, ki je rak rana univerze sedanjega časa. To seveda ne velja za vse profesorje. Na beograjski univerzi jih je precej spoznalo, da je univerza zastarela in duši študentski intelektualni in politični potencial.

Predvsem od nas je odvisno, ali bomo uveljavili naše težnje. Predlog koncepta Skupnosti študentov Slovenije, ki so ga sestavili študentje komunisti na ljubljanski univerzi, je te dni prišel v javno razpravo. Vsak študent, ki se je količikaj pozorno seznanil z njim, bo uvidel, da le-ta zagotavlja končno velik kvaliteten skok življenja in dela študentske populacije. Predlog seveda ni vsiljen, vsak lahko da svoje pripombe, ki bodo upoštevane, če bo za njih glasovala večina aktivnih študentov. Naša dolžnost je kar se da aktivno in konstruktivno sodelovati v javni razpravi ter se boriti za ustvaritev dane alternative. Uveljavitev koncepta bi pomenila ne le korak k reformi naših šol, temveč tudi reorganizacijo ZŠJ, ki je z ozirom na njeno nefunkcionalnost nujno potrebna. Prav gotovo se bo med študenti pojavilo nezaupanje in malovoličnost do sprememb, ki prav gotovo izhajajo iz dosedanjega načina dela, ki je bilo skoraj povsem neučinkovito, neorganizirano in stihljivo. Le-tega se moramo nujno otresti, sicer bo nam dana možnost splavala po vodi. Napak bi bilo sodelovati v razpravi le formalno. S tem bi pokazali, da smo politično in moralno nezreli, da se ne zavedamo sami sebe in pomena naše prisotnosti v družbi. Avtoritarne in birokratske sile v naši družbi se bodo konceptu prav gotovo krčevito upirale in naša vodénost bi bila le voda na njihov mlin. Zatorej še enkrat: od nas, od naše vesti in zavesti je odvisno, če bomo uspeli.

B. Zavržnik

STANKO MAJČEN

Foto: B. Cerin

Ob avtorjevi 80-letnici

zpoznelo priznanje stanku majcenu

Ob tem tako redkem jubileju smo obiskali pisatelja in pesnika, ki je moral več kot pol stoletja čakati na priznanje svojega dela. Dela, ki je zaradi nerazumevanja časa in ljudi zvenelo nekje ob robu kljub temu, da preveva to delo vseskozi vedno aktualna in problematična tema, da je avtor že takrat bridko občutil eksistencialno stisko intelektualca in morda je to tudi eden izmed vzrokov, da ga je čas spregledal, saj je pomenilo njegovo ustvarjanje za tisti čas precej svojevrstno ustvarjalno pot, kljub dokaj močnemu ekspresionizmu, ki ga približuje našim ostalim predstavnikom in ki mu ostane zvest domala do danes.

Pisatelj se je rodil 29. oktobra 1888 v Mariboru. Prvič se je pojavil v tisku 1905. v Našem domu in poslej piše kontinuirano in objavlja prozo ter poezijo do leta 1924. Sledi sedemnajst let literarnega molka, nato pa znova nastopi v letu 1944. Pravo priznanje pa dobiva šele danes, ko je izšla že njegova druga knjiga izbranih del. Katedra: Kaj so bile vaše primarne vzpodbude za ustvarjanje?

Stanko Majcen: Uspehi in neuspehi. Ko sem kot srednješolec za svoj prispevek od Zofke Kvedrove, urednice Domačega prijatelja, sprejel svoj prvi honorar, nisem vedel, na kaj bi bil bolj ponosen, ali na svoj prispevek ali na denar. Prepričan sem bil, da sem velik talent. Lotil sem se torej povesti v obsegu najmanj desetih šolskih zvezkov. Po nasvetu sem rokopis izročil dr. Avgustu Zigonu, ki je tisti čas v Gradcu študiral umetnostno zgodovino in se je na svojih vožnjah v domovino ustavljal v naši hiši. Zigon mi je moj opus vrnil kmalu z lakonično oceno: srednje dobra domača naloga. Kakor me je bil moj prvi uspeh osrečil, tako me je ta neuspeh potrl. Če bi bil v svojem delu od konca do kraja uspe-

šen, bi bil moral od dolgega časa umreti, če pa bi bil neuspešen ob prvi priliki, bi pero zapičil v repo. Tako pa so se uspehi menjavali z neuspehi in nikoli ni zmanjkalo pobude, da bi pisal.

K.: Značilno za leta vašega ustvarjanja so obdobja literarnega molka. Kje so vzroki teh prav občutnih presledkov?

S. M.: Oton Zupančič mi je nekoč rekel: »Redkokdaj v življenju sem bil imaginaren. Zato bo tudi tako malo ostalo za menoj. In v teh presledkih sem bil najnesrečnejši človek na svetu.« Hotel je reči, da ni mogel originalno ustvarjati. Mi pa vemo, da je v takih dobah prevajal! Mnogo originalnega dela je v teh prevodih. Če že Zupančič ni mogel delati nepretrgoma, kaj še jaz, ki sem se v praktičnem poklicu boril za kruh, vmes pa si dajal duška v strokovnih knjigah in člankih, ki so bili po prviru leta 1918 bolj potrebni od vsake umetnosti.

K.: Ali je obdobje literarnega molka vplivalo na kontinuiteto vašega ustvarjanja, ali pa bi naj pomenilo to obdobje le neki prehod na drug tematski okvir?

S. M.: Na pripombe urednice ID, da se mi isti motivi ponavljajo v verzih, v prozi, pa še v dramskih tekstih, sem odgovoril, da to ne more biti drugače pri človeku, ki mu misli obletavajo vedno iste probleme. Krog mojega zanimanja ni bil velik. In če nisem doživel, nisem mogel izoblikovati. Življenje pravnika javnega prava — in to sem bil — pa je pripeto na najbližje okolje, kvečjemu še na državo. Pravniki so najbolj omejeni ljudje na svetu. In to ne le krajevno (zakoni veljajo samo v mejah države), temveč tudi časovno (če se menja režim, se menjajo tudi zakoni), in takó je obilje mojih tem kaj revno, pa se zato ponavljajo. Sicer pa opažam, da tudi pri prominentnih ustvarjalcih, npr. pri Nobelovih nagradjenih, ni drugače. Če jih preštejem na prste, je deset motivov, ki prevevajo vso to nagrajeno literaturo.

K.: Čemu je pripisati svojevrstno disciplino, dodelanost in strogost v stilu, ki se vlečeta skozi vsa vaša dela?

S. M. Mislim, da je to v zvezi z novim pisanjem, ki je nastalo tik pred prvo svetovno vojno in se nadaljevalo med njo in po njej. Iz plitvine je življenje na mah seglo na globoko, v plasti, ki so bile dotlej neznane. Avstrijski Slovenci v preteklem stoletju nismo vedeli za vojske razen konflegacij manjšega obsega v Italiji in na Češkem. In zdaj iznenada bajonet proti bajonetu. In še celo proti ruskemu! Literarni zgodovinarji so tej dobi vzdeli ime: ekspresionizem, po vzoru umetnostnih zgodovinarjev, ki so to dobo poimenovali v nasprotju z impresionizmom. Svojevsta, ki jih pripisujete mojemu stilu, bodo potemtakem svojstva tega ekspresionističnega pisanja.

K. Trdijo, da ste že v tistem času, ko je bila pri nas večina pisateljev zelo naklonjena socialnim problemom,

ustvarili svojstven pogled na svet, že tudi v vašem delu in s tem eksistencialno stisko. Odkop S. M.: Vprašanje je v zvezi z vi nekje, da je misel kontinuiteta imaš od drugega, stil pa je vedel, ali prestabiliziran v mojem v obeh. Seveda je o me sprašujete po pogledih: zgodovinarji imenujejo do v sionistično, kakor sem že ne likovne umetnosti. V likovni kam z njim. Raje bi rekel tako ali drugače, res je, da v globine, ki jih človeštvo na fronti, marveč tudi v zaled prvi svetovni vojni in že igra s sladkimi besedami, ki ki leži pred njegovimi očmi njega, vre iz dna, hoče ne r k nekemu cilju. Življenje d podobe, vsebino in ne samop K.: Vaša druga knjiga ID b tekstov, ki doslej niso bili na vaše ustvarjanje dejstva v občinstvu, da ste pisali o S. M.: V odgovoru na vaše o me je pri pisanju vzpodbu činstvu. Toda tako je bilo ve več tako. Občinstvo se je je bila zavest, da sem imek dobro povedal. Naj bo sloa neokretna — ne more um krvjo. Vem, da se je treba kimi vplivaš in oplajaš pa njunkturo — pojem, ki v dukciji kakor v trgovini — Če je kaj vredno, kar si s če bo odprlo oči šele po s bo doživel skrivnost vseb sede.

Sprašev

koledar tudi p za le

Zanimiv ovitek! Rahla rup nov koledar za 1969. leto. L gega; toda zakaj? Ne vem Bilo bi tudi brezpomembn mi je — grafika na naslov koledar — tako brez hot iskanje nečesa. Vsebinska kaj potem sploh hočem? ima vendar vsebino, tudi Ne vem, zakaj sploh raz nenavadnega ni, da bi me prvič! Kaj potem? Obrnil slove (ne vse!) in preden dar (Prešernov) odložil. Za ko danes v tem delu odkri bolj ustrezen izraz) reklama sto z ostalimi deli.) Zdi se neča, vsak najde takoj opr dajo takšnih del je potre

svet in življenje, kar se ka-
Nekak individualizem z
ori vas to?

prejšnjim. Karl Kraus pra-
zna, se pravi, da jo lahko
stabiliziran. Žal, da ni po-
stvarjalca ali v snovi. Po
peseda samo o stilu. Vi pa
svet in življenje. Literarni
v kateri sem pisal, ekspre-
Izraz je vzet iz zgodovi-
ni zgodovini ne vem prav,
povedovalna doba. Naj bo
prva svetovna vojna segla
polej ni poznalo. Ne le na
Ali niste opazili, da se po
njo noben literat več ne
skranimi občutki, z meglo,
mislili? Vse, kar vre iz
meri nekam in se poganja
dobilo smisel in ne samo
entur.

buje približno dve tretjini
javljani. Kako je vplivalo
da ste bili brez resonance
o rekoč sami zase?

o vprašanje sem rekel, da
in netila resnana v ob-
bočetka, pozneje pa ni bilo
tako umaknilo. Odločilna
kaj povedati in da sem to
v neredu, naj bo dikcija
kar je zapisano s srčno
nčiti v tok, da enak z ena-
li da lahko zamudiš s ko-
prav tako v literarni pro-
ndar me vse to ni ganilo.
nal, bo prebrodil čas, in
tudi ne bo škode. Bralec
snosti — rojstvo stare be-

Franc Hedl
Tone Dodlek

(lahko Prešernov ko 1969)

no zelena podlaga. Prešer-
o bi bilo tudi karkoli dru-
nem trenutno razmišljam.
bi vedel, kaj hočem! Všeč
rani. Zelo površno listam
e Nesmiselno breznačrtno
e zanima. Trenutno nel In
bino — kakršnokoli! Vse

o koledarju. Nič tako
lo pritegnilo. Ne vidim ga
slist za listom, prebral na-
prišel do konca, sem kole-
Saj je nemogoče, da lah-
limonado (teško bi našel
navzema enakovredno me-
sploh nobenega ne prese-
rilo. Zelo preprosto! Za iz-
bdenar. Strogo logično! Z

objavo nekaj reklam, (seveda na čim vidnejšem mestu,
ne glede na ostalo vsebino) dobimo prepotrebna sred-
stva! Končno lahko trdi marsikdo (ali pa nobeden): »Saj
to je navaden narekovaj, čemu toliko besed!« Strinjam
se. Samo naj ga izdajo pod drugačnim naslovom (ne
Prešernov koledar za leto 1969), na primer: Reklame in
ostala manj pomembna dela za naslednje leto. Zdi se mi
zelo ustrezno; bližje vsebinskemu delu.

Je lahko denar vzrok, da nekdo opremi (ali dopolni)
Prešernov koledar z »blestečimi« reklamami avstrijskih
trgovcev. Končno moram priznati, da je danes večini (ali
pa morda sploh nobenemu), kot pristajalna steza, kam
kdo obesi svojo reklamo! Najprej denar, potem Preše-
ren! (Lahko tudi zamenjamo vrstni red.) Zelo logična
pot! Umazana ironija in sladka brezbriznost lahko po-
staneta eno! Tako! Nepričakovano sem se znašel na kon-
cu. Komu sem hotel vse to povedati? Nobenemu, ker se
nikogar to ne tiče, razen uvoda! Ostalo sem pisal sebi
v zabavo. Slaba zabava! Morda res, o nobeni stvari ne
moreš biti popolnoma prepričan, toda zdajle sem popol-
noma prepričan, o tem, kar mi je ostalo od listanja —
brez hotenja. Zelo jasno, na koncu vam lahko brez obo-
tavljanja povem — vsebino (česar koli): barvne repro-
dukcije raznih slikarjev, rahlo rdeč tisk — s prazno vse-
bino, karikatura Cankarja, njegov (Cankarjev) Bolnik,
Komunalna banka Ljubljana, leto 1944. Razpad avstro-
ogrške monarhije, Tovarna kos in srpov (reklama niti ni
preveč kričeča), Napotki našim delavcem v tujini —
FEICHTINGER und SOHN, GRAZ (Gradec), JAKOMINI
PLATZ. Prešernov koledar za leto 1969. Pomirjujoča
hrbna stran na rahlo rumeno zeleni podlagi z grafiko;
ničesar več ne pričakujem — to je vse!

J. STRASEK

plitvina naše vsakdanjosti

Nekaj brezupnega je v tej vsakdanjosti. Saj so tu
otroci, ki jih je treba poučevati, tu so tudi partizanska
slavja... Toda človek je ujet v vezi časa, za katerega se
mu čisto zdi, da se samo obnavlja in se še vsi novi do-
godki zde strašno obrabljeni in pusti. Saj nekatere več-
ere popestrita spolnost in alkohol, toda novi dan se do-
zdeva potem še bolj siv, ker je bila še pred trenutki v
dogajanju tudi borba, da bi se sivina ne pojavila, toda
vseeno, na videz je ostalo vse neizpremenjeno, ker je pre-
mikanje preveč odmaknjeno.

Veronikin idealizem je plah, slabo ga je slišati med
hrubi. Drugi učitelji ji prerokujejo, da se bo tudi nje slej
ko prej polotila skorja brezperspektivnosti in bodo sanje
o begu vedno šibkejše, da bo obsedela v zbornici, kamor
tako često privihra ravnateljeva žena in tarna o svojih
družinskih problemih. Ribe na plitvini. Brezupje. Nizke
plače. Večna človekova nezadovoljnost. Morda tudi od-
hod ne bi ničesar spremenil. Odšel bi s prepričanjem, da
se bodo drugje porajale v notranjosti same svetle misli,
a bi kmalu spoznal, da so tudi tam ljudje z mračnimi
pogledi in svojimi samotami, ki se v večjih mestih ne-
koliko zakrijejo.

Razumeti in ocenjevati. Delo ima vsekakor svojo
umetniško vrednost. Liki so psihološko dobro izdelani;
nekateri monologi na gledalca neverjetno močno vpliva-
jo, da jim verjameš, da pozabiš na igro akterjev, na
tekst, ki je bil še pred urami samo na papirju, zdaj pa
je zaživel. Mlademu avtorju gre ob njegovem dramskem
prvencu vsekakor vse priznanje. V marsičem je občutiti
njegovo prizadetost, željo po izboljšavah. Ali ni že Can-
kar rekel, da želi probleme, ki jih obravnava, še izostriti,
da bi ljudje spoznali, da so rešitve nujne.

Morda so mnenja o delu različna (nekateri moti na-
slanjanje na NOB, ko je Tomaž pretirano zasidran v voj-
nem času in mu dogodki iz tistih dni kroje vsakdanjost),
vendar lahko avtorju Rib na plitvini Tonetu Partljiču sam-
o čestitamo v slovenskem kulturnem prostoru je vse-
kako zavzet, stoji v areni življenja, kjer je treba za gla-
diatorje (prosvetarji) tu in tam vzdigniti palec in jih
pustiti živeti.

MARIJA SVAJNCER, ml.

jurij kure

iz "spevov"

I.

Šel sem samoten
ujet v trnju spominov
in negotovosti
v poslednjem soncu
zgodnje jeseni
otožno zamaknjen
v prvih odenkih
rumene, rdeče in rjave
sem stiskal v dlaneh
izgorevajočo toploto
ugašajočega dneva...

II.

Slišal sem
Bachove orgle
In Ave Marijo
Tam na Božjem hribu
V zelenem mraku blaženosti.
Plašni fazan je strfotal
Skozi moje srce:
Ujel sem prvi ton lune
In se pilepil
Z barvo rodovitne zemlje...

III.

Videl sem jo
golo Marijo
vstajati v rumenih cvetovih
toplo in žalostno...
Rumeno je sonce opoldne
rumena je barva
Rumenih metuljev...
Videl sem nekaj
rožnatega:
Ukradel sem majhen cvet...

IV.

Videl sem
utrujen obraz
spaćen od bolečine
in nekaj lačnih kosti obraza
sklenjenih brez miru
v grobo, razbito celoto
in topi, kalni pogled
srepih oči, ki zrejo
v nepremično temo pred seboj.
... Majhen otrok joče in cepeta
ker žoga ni rdeča.

V.

Sleči dekle
za barvo rožnega popka
in reči karkoli
ali nič
o Bogu
ki ga ni...
Ljubiti v barvi drhtenja
in vonju poznih vrtnic.

VI.

Nisem verjel
za barvo tesnobe
ko sem jo gledal
neke samotne noči
globoko v svoji skrivnosti:
čutil sem mizro spolzkost
in mrke oči
na svojem golem telesu.
Čutil sem jo
mirno in temno
— nevidno...
Vrnil sem se ob svečah in vinu.

referendum o referendumih

DA. In sedaj za trdno vemo, da referendum o samoprispevku v mariborski občini BO. Lepo smo zapisali v naši zadnji številki Katedre in obrazložili, zakaj bomo glasovali ZA.

Res lep je bil predlog referenduma; malce bomo posegli v žep in kot gobe po dežju bodo zrastle nove šole, manjkajoče telovadnice in lep kompleks kopalniških naprav z zimskim bazenom ob novem dravskem jezeru. Ob pogledu na betonski skelet na desnem bregu Drave pa smo pomislili: pa ga bo le končal tisti, ki ga je začel.

Toda najbrž še vedno drži stari pregovor: »Misliti se pravi nič vedeti.« Kajti sedaj vemo, da bomo z našimi denarci oblekli tudi ta visoki skelet, ki bi ga v nasprotnem primeru zapustili še našim poznim rodovom, da bi lahko v miru preučevali sistem gradnje brez denarja.

O, občinski velmožje! Imam idejo. Predlagam, da ukinemo vse prispevke v razne nepotrebne proračune, sklade in podobne neumnosti, ter uvedemo v svetu nekaj novega (saj smo res pravi novatorji v spreminjanju najrazličnejših sistemov), REFERENDUME! Na referendumih lahko odločamo o vsem: ali bo mestna hiša bela ali rdeča, ali bomo imeli na ulicah primerno razsvetljavo (sedaj je še nimamo), ali bomo našemu nogometnemu klubu dali kaj milijončkov in ne nazadnje bi se lahko odločili, ali bomo zdravili naše bolnike v Houstonu ali jih pustili umreti doma. Mislimo, da je naš sistem, ki ga predlagamo, vreden premisleka, in zagotavljamo, da bo žel neslutene uspehe.

Sicer pa predlagam, da v našem dičnem mestu najprej izvedemo REFERENDUM O REFERENDUMIH.

Kar pa se bolnice tiče — NE!

BORIS TERNIK

glosa

Češkoslovaška slavi, Avstrija slavi, Jugoslavija — ne samo da ne slavi, ampak te dni ni mogoče prebrati v nobenem jugoslovanskem časniku, niti slišati iz ust nobene družbenopolitične strukture niti posameznika itd., da letos poteka petdeset let od združitve južnih Slovanov v enotni državi, kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, pozneje Jugoslaviji. Oguljeno besedičenje bi bilo, če bi sedaj naštevati, koliko krvi so pretočili jugoslovanski narodi v borbi proti tuji nadoblasti in koliko in koliko naporov je bilo vložjenih, dokler se niso vendarle združili v svoji državi, h kateri so, vsaj večina, tako dolgo težili.

Lenin je dejal pred podpisom brestlitovskega miru: »Treba je žrtvovati mater ali otroka. Mi bomo žrtvovali mater ter ohranili otroka.« S to globoko mislijo je Lenin dejal, da na račun nadaljnje vojne s centralnimi silami noče tvegati pridobitve oktobrske revolucije (otroka), kajti, na račun nadaljnje vojne bi lahko prišlo do zmage kontrarevolucije, z njo pa vzpostavitev statusa quo ante, kapitalistične carske Rusije (matere).

Lenin je torej imenoval carsko Rusijo »mater«. Predpostavljamo lahko, da se je prav gotovo dobro zavedal logike, po kateri nikoli ne bi bilo Sovjetske zveze brez predhodne kapitalistične države, pa »najsi je bila mati še tako slaba in je hotela svojega otroka uničiti, a vendar ga je ona rodila«.

Po tej logiki tudi nove, socialistične Jugoslavije ne bi bilo brez »mater«, predvojne Jugoslavije. Socialistična Jugoslavija je »otrok« stare Jugoslavije, ki jo je oplodila revolucija in NOV. Pri tem razmišljanju seveda ne gre za nekakšno sentimentalno gledanje na zgodovino. Nerazumljivo pa je, da danes zapiramo oči in negiramo vse, kar se je pri nas dogajalo v času vlade zasebnega kapitala in dinastije Karadžordževićev. Kajti, predvojna Jugoslavija ni bila le tisto »gnilo«, kralj, kapitalisti, kler in birokracija. Bila je zemlja, kjer sedaj živimo, bil je narod, prav tisti narod, ki je še sedaj in ki je izbral stvarnost, v kateri živimo sedaj. Zatorej je tudi razumljivo, da smo pozabili na čas, ko so se ti narodi združili in na tiste, ki so imeli pri tem največ zasluga. Čehoslovaki so se spomnili, čeprav so sicer pričeli svojo državno pot kot republika, a še zdaleč ne socialistična.

B. ZAVRNIK

zveza komunistov, samupravljanje in mi

»Država oziroma njen upravni aparat in administrativna sredstva nikakor niso poglavitni instrument socialistične izgradnje in urejanja notranjih protislovij socialističnega razvoja. Državni aparat ne more biti odločilni, trajni in vseobsegajoči faktor razvoja novih družbenih odnosov. ZK ne sme in ne sme postati s pomočjo državnega aparata oblast namesto delavskega razreda. Komunisti pa se ne odpovedujejo svoji družbeni vlogi. Odnos komunistov do ljudi torej ne more biti odnos vladajoče stranke do vladanih niti učitelja do učenca.« (Program ZKJ.) Današnja družbenoekonomska idejno-politična dogajanja potrjujejo organsko povezanost in medsebojno odvisnost boja za družbenoekonomsko reformo, za samupravljanje. Delavski razred je pokazal visoko stopnjo socialistične zavesti, politične zrelosti in odgovornosti v vseh omahovanjih v težavnem boju za reformo. Za našo samoupravno družbo in za revolucioniranje Zveze komunistov je velikega pomena družbeno razgibanje mladine, in to delavske, kmečke, študentske in srednješolske. Nujno potrebno je, da organizacije ZK skupaj z mladimi ljudmi in njihovimi organizacijami doumejo različne potrebe in širšo družbeno zavzetost mladine, da pomagajo premagati internost, formalizem in nedosednost v idejnopolitični akciji. ZK mora imeti aktiven odnos do težen in zahtev mladih ljudi, da postanejo aktiven družbeni subjekt in da tudi oni prevzamejo del odgovornosti za našo usodo pri nadaljnjem razvoju naše samoupravne družbe.

ZK je avantgarda delavskega razreda in je odgovorna, da se obstoječe razmerje družbenih sil ne more spremeniti na škodo vodilne vloge socialističnih temeljev. Bori se za demokratične odnose v družbi, za višjo raven produkcijskih sil, za napredek humanističnih odnosov med ljudmi, za premagovanje etatističnih elementov v naši družbi in za njihovo preoblikovanje v samoupravno socialistično družbo. Zato lahko ima ZK poseben ustavni položaj, v katerem so elementi revolucionarnega političnega monopola. To je nujno, ali pa je bilo nujno v dogledni preteklosti. Sedaj pa v novi vlogi ZK izgublja tisti »ideološki monopolizem«, ki tako skrbi nekatere kritike. Razvija se borba mnenj, razvoj spoznanj. ZK ne vlada in ne upravlja v imenu nikogar, ustvarja le pogoje za to, da bi svobodni ljudje, samupravljalci, sami uveljavljali svoje pravice, odgovornosti in naloge z visoko zavestjo socialističnega in humaniziranega člo-

veka. To je v citatu, ki sem ga navedel, jasno povedano.

V mnogih naših ljudeh se je utrdila misel, da rešitve niso odvisne tudi od njihovih lastnih prizadevanj, pač pa da je treba iskati činitelje, ki odločajo, izven njih. V njih se je porodila oblika formaliziranega samupravljanja, ki pa to več ni. Vzrok je ta, da posamezne neformalne skupine jemljejo samupravljanje dobesedno v zakup in ga podredijo svojim ozkim interesom. Zato so družbenopolitične organizacije premalo aktivne, spoprimejo se s tistimi, ki podcenjujejo vlogo samupravljanja. Ko pridejo težave in morda prekinitve dela, takrat tehokratske birokratske metode odpovedo, samupravljanje pa se čez noč ne more utrditi. Tako je v marsikaterem podjetju, v kulturnih institucijah, v šoli. Ne strinjam pa se s tistimi, ki trdijo, da je vzrok tega zgolj v nenehni zunanji ogroženosti teh institucij. Resda je samupravljanje v organizacijah in institucijah, kjer pride do takšnih nepravilnosti, pojmovano formalistično. Toda vzroka za to NE SMEMO iskati zunaj, temveč znotraj njih, v njihovem premalo družbenem in družbeno zavednem ter osebno ozkem delovanju. Trditev, ki ji oporekam, sem zasledil v tretji številki Katedre.

S tem v zvezi bi omenil pojave, ki niso v skladu s socialističnimi nameni. Neupravičeno bogatenje je bolj moralno-politični kot pa materialni problem naše družbe. Največkrat je posledica tega, da še nismo povsod dosledno razvili načela delitve po delu. Družbena neenakost, ki jo povzroča načelo delitve po delu, je vir raznih družbenih in idejnih konfliktov, čeprav je v prehodnem obdobju socialistične graditve objektivna nujnost. Socializem je prehod v družbo enakosti, v njem so objektivno nujne razlike, ki so odvisne od delovnih sposobnosti in rezultatov dela. Teh razlik ni mogoče preskočiti, ker so gibalo napredka in s tem uresničevanje našega ideala — družbene enakosti.

Pri nas pa so tudi neenakosti, ki ne izvirajo iz načela delitve po delu, temveč so prej posledica njegove odsotnosti oziroma njegovega nedosednega uveljavljanja. V številnih kolektivih je nagrajevan po delu le del kolektiva, medtem ko dohodki drugih niso odvisni od delovnih rezultatov. Pojavi se uravnalovka, ki je naperjena proti visokim razponom med osebnimi dohodki. Vir razlik v materialnem položaju so tudi zasluzki iz dodatnih zaposlitev. Medtem pa imamo na drugi strani precejšnjo nezaposlenost. Znani so primeri opravljanja obrti v »prostem času«. To je bilo opravičljivo v času, ko je bila obrt razvita, zdaj pa postaja pomemben vir neupravičenega bogatenja. Vodilni ljudje v podjetju organizirajo lahko sebi ali ožjim sorodnikom dejavnosti iz predmeta poslovanja svoje delovne organizacije. In še in še so možnosti za neupravičeno bogatitev. Korupcija in podobne nemoralnosti, ki vzbujajo pri ljudeh upravičeno zgražanje in nejevoljo, največkrat ne preganjajo in se izgovarjajo na pomanjkanje predpisov in sankcij. Nujno potrebno je zakonsko urediti to vprašanje.

Komunisti morajo imeti izostren posluh za probleme delitve in nagrajevanja, ki izvirajo iz položaja različnih vplivnih skupin v delavskih organizacijah. Temu morajo nasprotovati. Potem morda ne bi nekateri ljudje priporočali ZK, da naj razčisti pojme znotraj sebe, kot priporočata dva avtorja v svojem članku v tretji številki Katedre.

MITJA HREN

ob osnutku zakona o visokem šolstvu

Ze od pomladi leta 1966 si prizadeva skupščina SRS pripraviti novi, ustrenejši zakon o visokem šolstvu, kot pa je bil tisti, ki so ga sprejeli leta 1965. Zaradi tega so pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo ustanovili posebno komisijo za proučitev visokega šolstva v SR Sloveniji.

Čeprav sta pretekli že dve leti od začetka priprav za novi zakon o visokem šolstvu, je še stari vedno v veljavi, predvsem zaradi tega, ker je komisija skušala predložiti skupščini SRS takšen osnutek zakona, ki bo res trden temelj vsemu slovenskemu visokemu šolstvu. Pri sestavi predlogi zakona oziroma pozneje že osnutka zakona so sodelovale vse zainteresirane strani, Univerza v Ljubljani, Združenje mariborskih visokošolskih zavodov, ter študentske organizacije iz Ljubljane in Maribora.

Študentsko organizacijo in s tem vse študente ljubljanske univerze in mariborskih visokošolskih zavodov so najbolj zanimale določbe, ki so v zvezi s statusom študentov in njihovim materialnim položajem. Odbor Zveze študentov v Mariboru in Univerzitetni odbor ZS iz Ljubljane sta se v zvezi s tem večkrat sestala in poiskovala najti enotna stališča, katera bi enotno zastopala na razgovorih pri republiškem sekretariatu za kulturo in prosveto.

Vprašanje, ki ga tudi najnovejši osnutek zakona, tj. od septembra letos, ne ureja, so pa o njem veliko razpravljali, se nanaša predvsem na kvalitativno selekcijo študentov. Pri nas sicer velja ustavno načelo, da lahko študira vsak, ki ima za to možnosti, vendar sta bili obe študentski organizaciji mnenja, da bi morali v prvi vrsti zagotoviti študij tistim, ki so za to najbolj sposobni. V našem šolskem sistemu je obstoječa selekcija minimalna, v glavnem na prehodu iz osnovne v srednjo šolo, ki pa še zdaleč ni dovolj kvalitetna, saj sestoji samo iz sprejemnih izpitov, brez inteligentnih testov, ki bi pokazali resnične možnosti vsakega posameznika. Osnova za postavitev selekcije vsakakor leži v osemletkah, saj bi lahko uvedli selekcijo višje stopnje, to je na prehodu na visoko šolo, šele po predhodnih selekcijah. Na ta način bi dobili na visoke šole tiste, ki bi pozneje družbi tudi največ dali.

27. člen osnutka zakona o visokem šolstvu pravi: »Število študentov, ki se lahko vpišejo v prvi letnik, se lahko začasno omeji s predpisom Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, če se pričakuje, da bo število kandidatov za vpis presegalo zmogljivosti visokošolskega zavoda.« Zakon vsekakor ni dovolj jase, na kakšen način bi omejili vpis v prvi letnik niti ne omenja sprejemnih izpitov. Mnenja sem, da bi morali biti sprejemni izpiti vsaj delno sestavljeni iz inteligentnih testov, ker normalen sprejemni izpit še ne zagotavlja najboljših izbir novih študentov.

Danes ni nikjer nobenega zagotovila, da lahko študira vsak, ki je za študij sposoben, če nima zagotovljenih materialnih sredstev. V današnji dobi razvoja bi družba morala biti obvezna, da VSAKEMU sposobnemu študentu zagotovi dovolj materialnih sredstev za njegov študij. Zakonski osnutek tega vprašanja sploh ne obravnava, čeprav sta se obe študentski organizaciji v Sloveniji sporazumeli, da je to ena najvažnejših postavk pri vpisovanju v visokošolske zavode. Resnica je, da občinski in republiški skladi za štipendije razpolagajo z precejšnjimi finančnimi sredstvi za štipendiranje materialno šibkih, toda sposobnih študentov, vendar so ta sredstva vseeno omejena in še vedno niso tisto najnujnejše zagotovilo, ki bi ga morali v naši socialistični družbi dati.

Morebiti moje prejšnje ugotovitve niti ne morejo sestavljati osnutka zakona, vendar mora biti ena glavnih akcij zveze študentov prav na tem področju. Najnovejši osnutek zakona o visokem šolstvu se pa precej razlikuje od prvotnih osnutkov, ki so do neke mere postavljali višje šole v neenakopraven položaj do visokih šol. Kljub temu pa ima odbor zveze študentov mariborskih visokošolskih zavodov še nekaj pripomb k zakonu.

Sedanji 10. člen zakona se glasi: »Višje šole vzgajajo in izobražujejo strokovnjake z višjo izobrazbo.«

Dodatni predlog odbora ZS pa pravi: »Višje šole vzgajajo in izobražujejo strokovnjake z višjo izobrazbo ter razvijajo in organizirajo znanstveno raziskovalno delo, če je tako določeno z njihovimi ustanovitvenimi akti in njihovimi statuti.«

Znanstveno raziskovalno delo na višjih šolah je bilo precej časa predmet dialoga med Univerzo in MVZ, ker je bila Univerza vedno mnenja, da se kakšno posebno znanstveno raziskovalno delo na višjih šolah zaradi kratke dobe študija ne more organizirati. Resnično ne moremo pričakovati od višjih šol znanstveno raziskovalnega dela na takšni stopnji kot na univerzi, vendar je to delo nujno potrebno prav zaradi specifičnosti višjih šol, ki se srečujejo z drugimi problemi kot univerza.

14. člen zakona dopušča, da sme tedenski pouk znašati v letnem povprečju več kot 30 ur, medtem ko odbor ZS MVZ zavzema stališče, da sme tedenska obveza znašati največ 30 ur, od tega največ 20 ur predavanj.

Prvi odstavek 17. člena se glasi: »Visokošolski zavodi organizirajo predavanja in druge oblike pomoči za študij izrednih študentov, če so zagotovljena sredstva.«

Odbor ZS MVZ pa je mnenja, da se naj takšna predavanja organizirajo, če so za to potrebe.

Mislím, da bi bilo v tem členu upoštevati oba predloga, in sicer bi se naj odstavek tega člena glasil: »Visokošolski zavodi organizirajo predavanja in druge oblike pomoči za študij izrednih študentov, če so za to potrebe in če so zagotovljena sredstva.« To je posebno važno v sedanjem obdobju, ko potekajo razprave o finansiranju večernega in izrednega šolanja ljudi, in sta za izredni študij pomembni obe postavki. Odbor ZS MVZ se zavzema tudi za to, da študentje MORAJO sodelovati pri delu organov visokošolskih zavodov in ne da imajo samo PRAVICO IN DOLZNOST sodelovanja pri določenih organih visokošolskega zavoda, kakor je navedeno v zakonu.

Pri obravnavanju volitev profesorjev in predavateljev pa se odbor zavzema za varianto osnutka, ki pravi: »Za učitelja visoke šole je lahko izvoljen, kdor ima ustrezno visoko izobrazbo ter izpolnjuje druge pogoje, ki jih določí statut za visoke šole.«

Odbor je zahteval od komisije za proučitev visokega šolstva v SRS pojasnilo, zakaj ni bil poslan študentom mariborskih višjih šol kot prizadetim osnutek korigiranega zakona, zraven tega pa še pojasnilo o kriteriju izbiranja študentskega predstavnika v komisiji za sprejemanje zakona o visokem šolstvu, saj je pri tej komisiji bil določen neki študent kot zastopnik odbora ZS MVZ, čeprav odbor ni poslal nobenega svojega predstavnika oziroma niti ni bil seznanjen z njegovo izbiro.

Ko bo zakon sprejet, ga bomo objavili (vsaj delno) v našem listu.

N. SOSTARIČ

Ob dnevu republike čestitajo vsem predavateljem, študentom in bralcem

Združenje MVZ
Odbor ZS MVZ
Zadruga študentov
in dijakov
KUD Student
in KATEDRA

Ob dnevu republike – 29.
novembru – čestitamo
vsem občanom občine
Maribor, posebno pa še
vsem predavateljem in
študentom.

Skupščina občine
Maribor
in vse družbeno-
politične organizacije
Maribor

Državna založba Slovenije

IMA V NOVEMBRU

veliko razprodajo knjig

V VSEH SVOJIH KNJIGARNAH:
V LJUBLJANI

(Mestni trg 26, Copova 3, Subičeva 1a, Titova 71, Celovška 156 – Siška) in v Mariboru, Celju, na Jesenicah, v Kranju, Dravogradu, Kamniku, Litiji, Kočevju, Ravnah, Ljutomeru, Ptujju in Murški Soboti.

V razprodajo je vključenih okrog 300 knjižnih naslovov:

- domačih leposlovnih del (proza, poezija, dramatika)
- prevodi iz klasične in moderne svetovne literature
- znanstvena in poljudnoznanstvena dela
- literarnozgodovinska in esejistična literatura
- strokovne publikacije in priročniki
- zabavna in mladinska literatura

POPUST ZA POSAMEZNE KNJIGE:
50 IN 70 Odstotkov!

Razprodaja bo trajala v vseh knjigarnah do 1. decembra.

Večja naročila za knjižnice in ustanove sprejema po seznamu tudi uprava in Katedra.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
LJUBLJANA, Mestni trg 26

Gradbeno industrijsko podjetje

GRADIS

Gradbeno vodstvo Maribor izvaja gradbena dela vseh vrst hitro, strokovno in solidno.

ob članku semeniščniki

Povod za zapis nekaterih misli je bil članek *Semeniščniki*, objavljen v četrti številki Katedre. Danes imamo problemov neverjetno mnogo in zakaj ne bi naredili problema še iz semeniščnikov.

Clankar med drugim trdi, da so semeniščniki družbeno neaktivni, da se ne zanimajo za družbeno stvarnost. Če govorimo že o denarju, se vprašamo tudi skozi kakšne stopnje samoodpovedovanja so morali priti ti ljudje, ki so danes družbeno neaktivni, da so postali pasivni opazovalci vsega, kar se dogaja. Morda jih je prav ta družba, za katero pravimo, da bi jim morala nuditi sredstva za razvijanje njihovih umskih sposobnosti, prisilila v to.

Dejstvo je, da so učenci, ki se vpišejo v verski zavod, najboljši v osnovni šoli, in da je tudi kriterij za sprejem v semenišče zelo oster. Otrok, ki se mora vpisati, ali ki se po lastni želji vpiše v zavod, mora zadovoljevati z dobrimi učnimi uspehi, zatajevati svojo osebnost — če je prisiljen — družbeno prisiljen v vpis. Nikakor pa ne smemo trditi, da je vsak, ki se vpiše v verski zavod, prisiljen. Mislim, da je dovolj jasna nesmiselnost take trditve in misli.

Novačenje cerkve. Priznati moramo, da ima cerkev odlične in sodobne metode za pridobivanje novih učiteljev cerkvene misli, ki so nad vse učinkovite. Zakaj bi se obračali od dejstva, da se tudi cerkev razvija v pozitivnem smislu. Ne strinjam se z izjavo, da je delo cerkve nazadnjaško. Cerkev se vse preveč zaveda privlačnosti sodobnega sveta in se temu skuša prilagoditi. Koliko in kako ji to uspeva, vidimo sami. Cerkev odstopa od svojih dogem, ki jih je

Naradni Popovec med študenti

(družina)

v preteklosti tako silovito zagovarjala. Mislim, da smo tudi v tem v zaostanku. Hočemo biti nezmotljivi v svojem nauku.

Zakaj? Saj smo vendar prosvetljeni. Ozdravljeni mistike. Smo sodobni in izobraženi. Smo na položajih. Smo tudi lastniki rdečih knjižic, ki zagovarjamo še večje sožitje s cerkvijo. Kam to vodi, se sprašuje že J. Jagodnik. Če je dvostranost pri nas možna? Vsekakor. Dokazi so okrog nas. Povsod. Sicer pa je dvostranost moderna, kakor tudi tista sodobna »bolezen« novačenja v članstvo ZK. Zakaj vpisovati nekoga, ki ne ve niti osnov marksizma in ne ve, zakaj bi se pravzaprav moral vpisati v ZK. Kampanjsko vključevanje v vrste ZK prav gotovo ni vzpodbudno za osnovno organizacijo. Kajti tako vpisan član ne bo vedel niti čez vrsto let, kaj bi ga moralo voditi v članstvo osnovne organizacije.

Na drugi strani bo semeniščnik, kasneje morda študent teologije in duhovnik, čisto določeno vedel, kaj hoče, kako mora vzgajati, lahko rečemo, novačiti nove vernike.

Motimo se tudi v tem, da je del »zapeljane« mladine tako majhen. Treba je samo natančneje spoznati številčno stanje semeniščnikov v Mariboru, Ljubljani, da o Zadru in drugih teoloških zavodih sploh ne govorimo. Znano je tudi to, da bodoči duhovniki, teologi, temeljito spo-

znajo marksizem, dialektični materializem in vso literaturo s tem v zvezi. (Primerjava z nekaterimi člani ZK). Koliko poznamo mi njihovo ideologijo, metode dela? Toliko kolikor smo jih spoznali pri verouku — česar seveda sedaj ne priznamo. Torej poznajo nasprotno ideologijo ravno tako dobro kot svojo. In v tem je tudi eden izmed vzrokov uspešnega delovanja cerkve. Nikakor pa tudi ne smemo oporekati cerkvi dobrega poznavanja psihologije mase in zmožnosti preračunavanja sledečih pojavov. Niso semeniščniki tako nezainteresirani za družbene pojave. Še kako budno spremljajo vsak dogodek in o njem tudi razpravljajo in ne samo »razpravljajo«. Njihova neaktivnost? Gleđano z našega stališča, morda. Kaj pa njihovo časopisje? Povsod, ne samo v Mariboru, Ljubljani; pogledjmo celotno območje Jugoslavije. Da jih ne zanima prav nič. Morda v začetnem obdobju prilagajanja novemu okolju in načinu življenja. Kasneje postane tak mlad človek še kako zainteresiran za družbeno stvarnost in dogajanje v svetu.

Da, v interesu nas vseh je, da je število novih vpisancev v cerkvene zavode manjše. Toda tega prav gotovo ne bomo dosegli s silo in zaletavanjem, ampak s temeljitim delom. Brez dela in študija metod in nasprotno ideologije pa ne bomo uspeli in dosegli ničesar.

MILENA M. ŠERUGA

v odgovor članku: „semeniščniki“

»ČEMU«

V letošnji 4. številki Katedre je bil objavljen članek: »Semeniščniki«. Avtor izjavlja, da se odločajo za študij teologije v glavnem tisti, ki nimajo štipendije ali pa kakšnega drugega vira dohodkov. Ne morem verjeti, da bi odhajali na teologijo fantje enostavno zato, ker nimajo denarja, imajo pa veselje do študija. Kdor se odloči za teološko smer študija, se mora dosti globlje odločiti; odpovedati se mora vsakršnim načrtom za lastno družino in vsemu prijetnemu, kar sodi poleg. Res je, da od sedanje generacije študentov teološke fakultete v Mariboru, ki jo je imel avtor po priloženi fotografiji sodeč v mislih, polovica izhaja iz malega semenišča, preostali pa so se za študij teologije odločili po končani srednji šoli. Igor Zorič bi se torej moral vprašati, kako to, da tisti, ki so se odločili za teologijo, kljub temu da so vedeli za obveznost celibata, kljub temu da so vedeli, da bodo nekateri posamezniki njihov nazor imenovali srednjeveško mračnjaški, ne dobe štipendije na »civilnih« šolah. Naj mu povem, da je marsikateri študent teologije imel možnost dobiti štipendijo izven cerkve — čeprav to šele potem, ko je povedal, da se je odločil za študij teologije. Čemu torej vprašanje: »Zakaj« v članku »Semeniščniki«?

HERMAN STROPNIK

le čevlje sodi naj kopitar

(Pojasnilo bralcem k žaljivi prazni plahti, ki jo je na SREDNJEŠOLSKO stran 4. št. stisnil neki Dolinar, pod naslovom: MORI, MORI SLANA.)

1. Če je Prešeren zares »izpovedoval svoje srce«, potlej je Andrej Dolinar izpovedal neslano čivkanje jeznega fanteta v obliki osebnih žalitev, v katerih je nesramno izrabil moje ime — svoj jaz pa je, žal, osmešil. In nič več —. Nisem kriv, če je moje IZGOVARJANJE CRK-ZLOGOVBESED nekaj desetletij pred njegovim dojanjem! Zato je nesmiselno pojasnjevati mu idejo, kakor tudi vsebino in obliko, s katerimi sem parodiral neslane izdelke nekaterih sodobnikov, obenem pa sem uporabil določene vizualne podobe zaradi določenih asociacij, te pa so posledica določene vizije in vsak povprečni bralec lahko ob koncu dojame vsaj idejo, torej: IZGOVARJANJE CRK-ZLOGOVBESED!

2. Če bi Dolinar vedel, da objavljam še pod tremi pseudonimi poezijo, prozo in satire, mi ne bi očital, da si hočem afirmirati ime — in to v Katedri.

Če pa se hoče morda Dolinar afirmirati na

a conto žaljivk, mu priporočam, da kupi slovar žaljivk, da ne bo v bodoče nevede žalil svojega jaza.

3. Kako more dovoliti odbor ZS — čigar dejavnost je Katedra — objavo primitivnih fraz, ki žalijo in ogrožajo človekov priimek in osebno svobodo, ko pa ima baje Katedra izdelan svoj idejni koncept in se uredniški odbor boja bori za načelo pluralizma? Kakšen je ta idejni koncept in kakšna je borba uredniškega odbora za načelo pluralizma, je žal, jasno pokazal objavljeni sestavek!

4. Ker je zame poniževalno polemizirati z Dolinarjem o njegovih pubertetskih pošodbah, zato to prepuščam psihiatru in uredniškemu odboru. Vprašujem pa, doklej namerava mariborski študentski tisk delovati v smislu nonkonformističnega konformizma in pod pretvezo, da gre za načelo pluralizma?

MIROSLAV SLANA

kje si resnica?

V četrti številki Katedre je v članku *Resnica o zmedeni resnici* avtor Bogo Cerin zastavil nekoliko vprašanj v zvezi z mojim člankom *O konfuzni resnici in provincializmu*. Dovolite mi torej, da na javno zastavljena vprašanja in izjavljanja odgovorim in avtorju članka ter javnosti pojasnim, kar jim ni bilo razumljivo ali bolje, česar nekateri niso hoteli razumeti.

V Halozah, Slovenskih goricah, na Pohorju, v Beli krajini in v drugih delih naše domovine živijo tisoči slovenskih mladincev in mladink, ki delajo od jutra do mraka na kmetijah, ki prebijejo večji del mladosti za tovarniškimi zidovi in na poljih kmetijskih posestev. Koliko mladih je v mestu, ki jim je znanje in delovni uspeh največ v življenju in ki zato, da lahko to znanje dosežejo, trgajo karte na avtobusih, nosijo mleko po hišah... Ali upaš tem, Bogo, reči v obraz, da je delo in borba za življenje ganljiva fraza? Tudi ti mladinci so naši vrstniki in v večini so. Povej sedaj, ali ti mladi ljudje, ki ne prenašajo borbe za kruh na ramena staršev, mislijo na hausbale in na spolnost v njihovem okviru. Ne! Po napornem delu mislijo ti mladinci na prijetno zabavo, ki ji spolnost ni edini cilj. Ne mislijo vsi na izživljanje, ne! Nekaterim je več ljubezen kot pravost. (Iztok, pozdravljam tvoje besede na koncu prvega članka.)

Se nekaj bi ti razložil. Danes nekateri mladi študirajo, nekateri delajo fizično, nekateri pa se ne ukvarjajo ne s prvim ne z drugim. Zdi se, da prav ideje teh tretjih danes dobivajo vse večjo veljavo kadar govorimo o mladini in njeni aktivnosti ter angažiranosti. Njihove zaletave izjave pa postajajo temelji za ocenjevanje misli in stremljenj mladih ljudi.

Glede na vse omenjeno mislim, da mi ne bo preveč težko povedati, da nekatere osebe iz članka imenujem prepotentne zato, ker se mi preprosto njihovi osebni občutki zdijo posplošeni, in tem občutkom nato v neodgovornih izjavah dajejo družbeni pomen. Upam, da so iz mojega članka vsi, ki so le hoteli razbrati pravo misel, videli, da je bil sporni članek napisan po pogovoru, v katerem mladinci niso predstavljali idej naše mladine, ampak svoje osebne ideje in je bilo torej vsako posploševanje odveč. Morda je bil kraj pogovora nekoliko preveč enostransko izbran. Pa tudi tisto o imenih si slabo razumel, Bogo. Veš, morda bi se še kdo spomnil in me tožil za obrekovanje, ko sem omenil, da so njegove izjave prepotentne. Na primer tisti, ki trdi, da je Maribor provinca.

Kar pa zadeva svobodo govora, se mi zdi po polnoma jasno, da so izjave, ki zatrjujejo, da se da v zaprtem krogu čisto drugače pomeniti, bedaste in neodgovorne. Kaj ne vidiš, da je v teh ljudeh nekaj nezdravega, da kljub svobodi govora skrivajo svoje ideje in ne dovolijo, da bi jim družba razložila stvari, ki si jih kot mladi ljudje včasih ne razlagajo pravilno. Potem morda tudi ne bi prišlo do sodb, ki se vsakemu človeku zdijo neumne in ki jih ne bi upali na takšen način izreči niti socialni delavci, ki se ukvarjajo s temi stvarmi. Neumnost se mi zdi, da govorijo v odstotkih ljudje, ki gledajo stvari enostransko. Je morda kateri od udeležencev pogovora naredil anketo?

Upam, Bogo, da sem ti vse po vrsti razložil in da sedaj razumeš. O afirmaciji in mladostnem besu pa drugič.

Čemu bi ti zameril, imava pač različna mnenja o stvareh. Pa še nekaj! Tvoj članek *Objektivnost poročanja* se mi zdi zelo objektivno. To pa ne bi mogel trditi o *Resnici o zmedeni resnici*!

ANDREJ DOLINAR

zasebna iniciativa - da ali ne?

Problem neupravičenega bogatenja, ki ga je načel tovariš Mladen Gorjanc, bom poskušal osvetliti še z druge strani.

Ustava poudarja načelo, da samo delo in rezultati dela določajo materialni in družbeni položaj človeka in da nihče ne more posredno ali neposredno pridobivati materialnih in drugih koristi z izkoriščanjem tujega dela. Tega pa nismo vedno in povsod dosledno uveljavljali tudi v praksi. Pri tem mislim na delo zasebnikov, tistih, ki delajo s svojimi sredstvi za delo. Proizvodnja z zasebnimi sredstvi je bila še pred nekaj leti zelo majhna, v glavnem zaradi tega, ker je naša država želela razviti predvsem težko industrijo, in zato, ker je bilo razširjeno mišljenje, da je zasebno delo nekaj zastarelega, nekaj takega, kar bo izginilo z razvojem družbene proizvodnje. Zaradi tega je prišlo med privatniki do negotovosti in do pretirane želje po hitri obogatitvi. Kvaliteta storitev je s tem padla. V zadnjih letih pa je prišlo do oživitve privatne proizvodnje. Z reformo so prišle potrebe po storitvah zasebnikov. Spremenili so se tudi nazori o tem delu. S tem se je zasebna obrt razvila. Pojavili pa so se tudi škodljivi pojavi in nezdružljive težnje po izkoriščanju tujega dela, razne špekulacije in malverzacije. Treba bi bilo onemogočiti, da bi kdo brez dela obogatel in dobro živel na račun žuljev sočloveka. Ne smemo pa obsojati človeka, ki dela čez mero in tako več zasluži. Samo težava je v tem, da vsi trdijo, da so obogateli s svojimi rokami. Administrativne sankcije so le malo koristile. Ker so se povečali davki, so morali poštenjeji, ki jih niso zmogli, opustiti obrate. Nastalo pa je še več špekulantov, ki so te ovire znali premostiti. Tako se je naš »zasebnik« pokazal kot prevarant. Ljudje so posploševali. Ločiti moramo med individualnim proizvajalcem, ki izvaja oblast nad tujim delom, in tistim, ki sam dela (prvenstveno) in ne postane podjetnik v prvi vrsti. Razlikovati moramo torej med socialističnim in protisocialističnim. Ekscesi pa, ki se dogajajo, različni primeri izkoriščanja tujega dela, niso nič bolj pogosti v individualnem sektorju kot v družbenem.

V individualnem sektorju poskušajo mnogi utajiti davke, zaposlujejo več delavcev, kot je dovoljeno, in poskušajo uvajati mezdne odnose. V družbenem sektorju pa bi navedel izkoriščanje sezonske delovne sile, monopolistično eksploatacijo, stanovanjsko politiko, izkoriščevalske najemnine za podnajemnike itn. Zasebna dejavnost mora biti deležna družbene skrbi, ko gre za splošne interese družbe. Da bi preprečili neupravičene bogatitve in izkoriščanje situacij, ko vlada pomanjkanje določenih storitvenih dejavnosti, bi bilo treba nekako okrepiti službe za družbeno kontrolo. Vendar morajo biti njihovi kadri visoko kvalificirani in pripravljeni, da posežejo vmes tam, kjer gre za izigravanje predpisov. Tudi na področju osebnega dela mora biti zagotovljeno načelo delitve dohodkov po delu. Bogatitev na tuj račun, bodisi v privatnem ali družbenem sektorju, naj gre za mesarja, gostilničarja, avtomehnika ali direktorja podjetja, je treba najostreje preganjati.

ZBASNIK DUSAN

ni vse zlato, kar je potrebno

O novinarskem plesu in »visoki družbi«

Prebiram časopise in tako večkrat opazim članke, ki bi jih površen opazovalec preletel le bežno, ne da bi jih premislil in tako dojel njihovo pravo vsebino.

Ali morda prebirate »črno kroniko«? Seveda jo. To je najbolj priljubljeno čtivo v dneh, ko zunanaj piha mrzel veter, prijetna družbica pa je zbrana pri »kofetku«. Vendar pa jaz ne mislim na prometne nesreče, požare in podobne »čas krajsajoče zgodbe«. V naši družbi naletimo na vprašanja: kaj je socialistično in kaj ni oziroma na vprašanje bogatitve, ki sem ga zasledil

že v dveh številkah Katedre, poleg tega pa se že dosti dolgo (pa še vedno ne dovolj) pojavlja na partijskih sestankih in v raznih sredstvih za obveščanje naše javnosti. Tudi konkretne akcije so že stekle, tako da je del »ribic« že v mreži (čeprav manjši del). Pri vseh teh korupcijah, malverzacijah, utajah, ponaredbah, špekulacijah in podobnih nesocialističnih ekscesih (možnosti so res neomejene), pa ne smemo spregledati najrazličnejših dogajanj, ki so prezentna v naši objektivni stvarnosti pod masko vsedrube, vseljidske potrebnosti. Mi brusimo kose in pozivamo na boj proti prenašrtim in naši družbi škodljivim elementom, ne udarjamo pa po glavah tistih, ki zavestno razmetujejo sredstva, pridobljena z delom stoterih rok in ki so last nas vseh, ne pa le tistih, ki z njimi upravljajo. Vse premalo pa smo pripravljene odločno stopiti na prste vsakomur, ki uporablja sadove našega skupnega dela za pripravo prireditev vseslovenskega karakterja, ki pa v zadnji instanci niso to, kar bi naj bile. Ob stoti obletnici »Slovenskega naroda« je bilo v Sloveniji ogromno proslav, literarnih večerov, zborovanj, odkrivanj spomenikov, govorov, veselje in drugih bolj ali manj uspešnih manifestacij kulturnega, pa tudi popolnoma političnega značaja. Kulminacijo jubileja pa naj bi pomenil novinarski ples, ki je bil v domu JLA 6. aprila. Ne bom opisoval, kako je bilo tam. Razkošje je bilo na zavisti vrednem nivoju. Več orkestrrov, bari, na tisoče cvetlic in seveda, elitna družba. Ne bom se spuščal v vprašanje finančne narave, ker to ni moj namen. Toda ta prireditev ni imela nobene vseljidske vsebine. In upam si trditi v svoji nevednosti, da nihče izmed članov visoke družbe ni pomislil na »Slovenski narod« nič intenzivnejše, kot človek, ki je želel kupiti vstopnico za to prireditev po visoki ceni petih starih tisočakov in ki je dobil na upravi Večera odgovor: »Gospod, vstopnice vam ne morem prodati, ker je ples namenjen novinarjem in drugim visokim gostom.« Čemu potem poudarjamo vseljidskost takšne prireditev? Ali ni prav ta primer eden izmed mnogih, ki požira družbena sredstva v zadnji instanci »sprivatiziranih« zabav? Marsikdo se bo oglasil s pripombo, da je pododbor društva slovenskih novinarjev uporabil sredstva, ki so njegova last. Toda resnica je takšna: »elita novinarjev se je imela za tako markantne predstavnike sedme sile, da še do danes ni poravnala finančnih obveznosti, ki si jih je naložila s tem, da je najela prostore doma JLA. Gostinsko podjetje, ki je prevzelo režijo te prireditev, prav tako nima povrnjenih svojih stroškov. Zato se je ta zadeva znašla na sodišču.

Vprašujem se, kako lahko priredi pododbor društva slovenskih novinarjev Maribor takšno elitno prireditev, če nima potrebnih finančnih sredstev.

In zakaj vabi tako pomembne goste, če nima sredstev za plačilo osnovnih storitvenih dejavnosti? Nekdo bo skušal to pojasniti z najprimitivnejšim izgovorom: nismo vedeli, da bo zmanjkalo sredstev. Toda tovariši, če bi izpeljali vse kulturne manifestacije v duhu reforme, potem se nobena stvar ne bi smela pojaviti nepričakovano, noben problem vas ne bi smel presenetiti in vam predstavljati nepremostljivo težavo. Kopja se že brusijo; mogoče me bo kdo poskušal predstaviti kot nasprotnika kulture, konservativca, zagrizenega antitradicionalista, obrekovalca, potvarjalca resnice, prenapeteža,

morda celo kot narodnega odpadnika. Morda imam prebujno fantazijo, vendar resnica kljub vsemu ostane ista, nespremenjena. Nimam nikakršnih pretenzij ali kakršnihkoli iluzij, da se bo potem, kar sem napisal, kaj spremenilo. Resnično pa mi je žal, če se bo čutil kdorkoli prizadet, ker sem napisal izraz »visoka družba«. Naj mi odpusti, kot mnogi odpuščajo njemu. Seveda pa to ni edini primer. Se več jih je, vendar jih ne odkrivamo. Mnogokrat gre za navadno obrekovanje, ne pa za konstruktivno kritiko. Res pa je, da ni vse zlato, kar je potrebno.

IGOR ZORIC

nov način dela v mladinski organizaciji in uspehi mladine na tsš

Mladinski odbor, ki je bil izvoljen na TSS za elektro tehniško in strojno stroko pred letom dni, je že od vsega začetka delal po novih metodah. Mladince je novi komite najprej pritegnil na področjih, ki so jih zanimala (šport, tehnika, kultura), polagoma pa so dobili veselje tudi do ideološkega dela. Novi odbor se je tudi močno naslonil na mentorja tov. dipl. inž. Vreznika in tov. dipl. inž. Vidoviča. Pomoč smo dobili v naših prizadevanjih tudi na občinskem komiteju, veliko pa nam je pomagalo tudi vodstvo šole.

Začetek je bil seveda težak in prav je, če opišem stanje v organizaciji, ko smo začeli z delom.

Na šoli ni delovala nobena sekcija, razen kluba OZN. Večina mladincev ni niti vedela, da je na šoli mladinska organizacija. Tako stanje bi nam lahko seveda vzelo pogum, a nam ga ni. Začeli smo vse na novo in uspehi. Pokazalo se je, da so mladinci naše šole kljub pomanjkanju prostega časa zainteresirani za delo mladinske organizacije, le da jim je bil star način dela preveč tuj.

Danes delajo na šoli mnoge sekcije, ki so v kratkem času dosegle že lepe uspehe. Športno tekmovanje je že v lanskem letu organiziralo tekmovanje v malem nogometu, tekmovanje v krosu, šahovsko sekcijo (le-ta je imela lepo število uspešnih tekmovanj tudi že v lanskem šolskem letu); zanimanje in prizadevanost za delo, ki jo je pokazal novi predsednik tega društva tov. Božič, bosta gotovo rodila še večje sadove. KUD je realiziralo lansko leto popolnoma samoiniciativno mnoge proslave. Veliko nam tu pomaga prizadevanost tov. prof. Pintariča, ki že vrsto let vodi več ali manj številčni pevski zbor. Mladinci so pokazali precej zanimanja tudi za delo v klubu OZN. Letos je le-ta dosegel kar lep uspeh — prvo mesto v tekmovanju ob dnevu človekovih pravic, med srednjimi šolami. RK je tudi prejel pohvalo in to zaradi uspele krvodajalske akcije, ki jo je organiziral naš aktiv popolnoma samostojno.

Letošnje šolsko leto pa bo prav gotovo še dosti bolj uspešno. Lani smo bili člani komiteja povsod, v vsaki akciji. No, zdaj pa so pokazali mladinci že toliko zanimanja, da se bomo lahko člani komiteja posvetili še bolj ideološkemu delu. Letos (se pravi v tem šolskem letu) smo organizirali le še radiotelegrafski tečaj in pomagali dijaški skupnosti. Čaka pa nas še organiziranje tabornikov in počitniške skupnosti. Delo v foto krožku pa je že tako steklo in pričakujemo od tega še velike uspehe.

Zaradi teh temeljev, ki smo si jih zgradili lani, smo si za letošnje šolsko leto zadali obširen program, ki pa ga bomo prav gotovo še presegli. Ta program smo si pripravili na seminarju, ki je bil 6. 10. 1968 v Kagerjevem domu na Pohorju.

Seminar, ki se ga je udeležilo 30 mladincev naše šole, je imel velik uspeh. Posebej se moramo zahvaliti za to tov. Aleksandru Kutušu, ki je imel zelo kvalitetno predavanje o dogodkih v CSSR.

Seminar je mnogim postal vzpodbuda za še večjo aktivnost v mladinski organizaciji. Z veseljem so sprejeli naloge, s tem pa je bil dosežen cilj, ki si ga je zadal pred letom dni izvoljeni odbor. Ustvarili smo tako organizacijo, kjer mladinci najdejo svoje interese, kjer se lahko afirmirajo, kjer so nagrajeni za svoje delo in KJER DELAJO Z VESELJEM. IGOR PLOHL

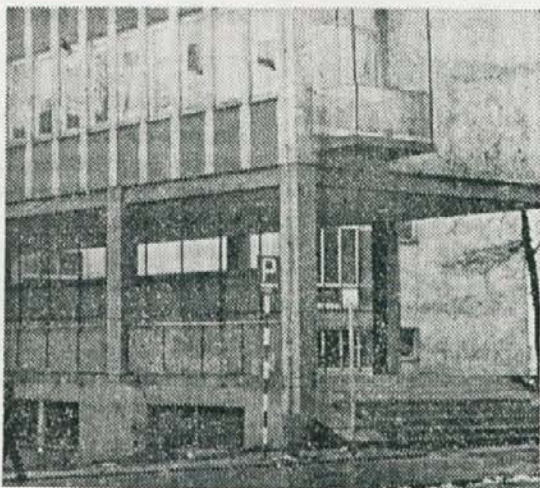

foto: Bogo Cerin

IVAN CIMERMAN

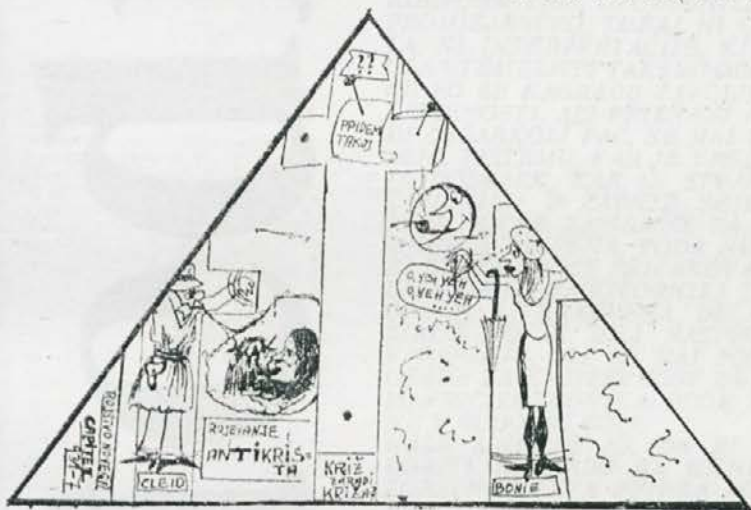
V neki džungli so leopardi storili vse, da so ohranili mir v gozdu: požrli so vse neustrezne glasove

Pesimist je človek, ki vstane iz groba in populi z njega vse bele cvetice

poneverba

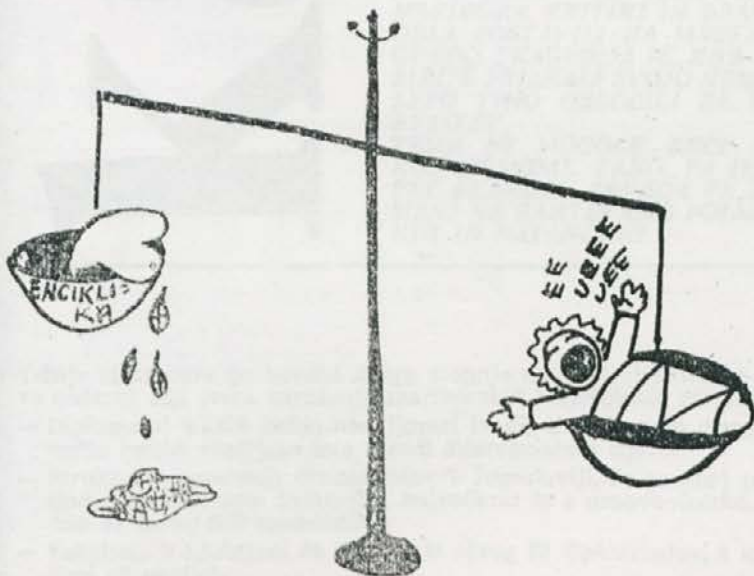
Mnogo vode je preteklo, odkar se v našem delovnem kolektivu šušlja o tovarišu Mrkiču.

Ugotovili so sledeče: Mrkič menjava ljubice! Vsako noč ga v barih bo-

žajo lepotice! Toda kogar, pravijo, božajo barske lepotice, ta mora imeti globoke žepe.

Vsi se sprašujejo, od kod Mrkiču toliko denarja. Po kolektivu krožijo razne zgodbe. Najprej je šlo šepetanje od mize do mize, od pisarne do

KARIKATURIST PRVINA (karikature)

pisarne, nato pa je pričelo na glas. Mrkič, vruga, sumljiv. Toda nihče od nas ni imel prepričljivih argumentov in z njegovim primerom nismo mogli odprto pred kolektiv. Vendar pa, nekega dne je vse preseglo svojo mejo. Neki tovariši sporočijo nekega jutra čudno vest: »Tovariš Mrkič je na izletu slekel plavolasko, na popek pa ji je polagal nove pettisočake!«

Kolektiv je vzrojil.

— Mrkičev primer bi morali raziskati do konca! — so predložili najbolj hrabri.

Ustanovimo komisijo. Komisijo določimo: Radojko, Živojko in Milojko. Komisija je delala polne tri mesece. V tem času je Mrkič razmetaval de-

nar kot smeti. Komisija je dosledno raziskovala primer. Preverila je, ali nima morda Mrkič teto ali sorodnike v Ameriki, ki mu pošiljajo toliko denarja. Vendar ni imel nikjer nikogar. Na koncu so uradno izjavili:

— Poneverba, bratje!

— Koliko?! — zinejo vsi v kolektivu.

Naš največji problem je, da imamo preveč problemov

B. Z.

— Ne vprašaj! Očistil nam je celo blagajno!

Na prvem sestanku bruhne ogenj na Mrkiča. Pošteno ga skritiziramo ter ga prisilimo, da obljubi, da nekaj takega ne bo več storil.

Nismo ga hoteli žaliti. Komisija nam je dala podatek: »Tovariš Mrkič je nesrečen človek. Imel je nesrečno otroštvo, kajti rojen je v stari državi.

— Tovariša Mrkiča je že od malih nog izkoriščal buržuj — ne bomo ga sedaj še mi izkoriščali. S človekom moramo biti humani! — reče nekdo.

In tako smo tovarišu Mrkiču odpustili.

Pa vendar razumimo človeka!

Boško Vrhovac
(Iz zbirke Jočite jutri za birokratom)

Prevedel B. Z.